

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
HUMANITĀRO ZINĀTŅU FAKULTĀTE
ĀZIJAS STUDIJU NODAĻA

**Džuan tautības sociālie un politiskie
apstākļi 20. gadsimtā Ķīnas Tautas
Republikā**

BAKALAURA DARBS

Autore: **Natalja Dzene**

Stud. apl. nr. nd08031

Darba vadītāja:

Dr. Agita Baltgalve

Rīga 2012

Anotācija

Bakalaura darbā „Džuan tautības sociālie un politiskie aspekti 20.gadsimtā Ķīnas Tautas Republikā” tiek aplūkoti džuan tautības vēsture, ekonomiskā attīstība Ķīnas Tautas Republikas laikā un džuan tautības attiecības ar citām tautībām valstī. Viens no darba izstrādes cēloņiem bija vēlme salīdzināt džuan tautības dzīvi ar Latvijas mazākumtautību dzīvi mūsdienās, kā arī uzzināt abu valstu mazākumtautību problēmas un to risinājumu pieejas. Tādējādi darba mērķis bija patstāvīgi izpētīt Ķīnas lielākas mazākumtautības sociālus un politiskus dzīves aspektus, jo džuan tautība ir maz izpētīta, tādēļ kā daudzi pētnieki uzskata, ka tā pilnībā asimilēja ar haņ-ķīniešiem.

Autore nonāca pie galvenā secinājuma, ka Ķīnas valdība daudz izdarījusi džuan tautības integrēšanai Ķīnas sabiedrībā – tiem tika dibināts savs autonomais reģions, kur tie var izmantot savu valodu kā valsts valodu, kurai Ķīnas valdība palīdzēja izveidot rakstību. Citi secinājumi – neatkarību džuan reģionam pieprasa neliels skaits radikālo aktīvistu; džuan etniska identitāte nepārtraukti pieaug, kaut arī 1950-to gadu sākumā tā bija ļoti zema, un daudzi cilvēki nesaistīja sevi ar džuan tautību; džuan tautība nav vienota tautība, ar to apzīmē daudzas radnieciskas ciltis.

Darbs sastāv no piecām daļām, kurās ir piecas nodaļas, pamatteksts sastāda 40 lpp.

Annotation

In bachelor paper „Social and Political Conditions of the Zhuang Nationality in the 20th century” are inspected the history of Zhuang nationality, economical development in People’s Republic of China and Zhuang nationality’s relations with other nationalities in the country. And so, as one of the reasons for writing the paper was to compare the Zhuang ethnic minority’s life with minorities in Latvia nowadays, to compare minorities problems and their solutions in both countries. Thus the main aim was to investigate independently China’s largest minority’s social and political aspects of life, because, the Zhuang minority is not much investigated, as many researchers believe that it is fully assimilated with Han-Chinese.

The main research conclusion is: China’s government did a lot for Zhuang integration in Chinese society – for them was established their own autonomous region, where they can use their language as official language, for which Chinese state helped to create the script. Other conclusions – independence for Zhuang region requires a small number of radical activists; Zhuang ethnic identity constantly growing, although in the beginning of 1950s it was very low and many people dissociated themselves from being Zhuang; The Zhuang nationality is not a single ethnic group, it includes a number of related tribes.

Paper consists of five parts with chapters and conclusions, and occupies 40 pages.

Saturs

Ievads	4.lpp
1. Vispārējais raksturojums	6.lpp
1.1. Mazākumtautības Ķīnā	6.lpp
1.2. Džuan tautības vēsture imperiālajā Ķīnā	8.lpp
2. ĶTR oficiālā mazākumtautības politika un likumi	11.lpp
2.1. Oficiālie dati par mazākumtautībām	14.lpp
2.2. Mazākumtautību autonomie reģioni	21.lpp
3. Džuan tautības dzīves izmaiņas Ķīnas Tautas Republikā	24.lpp
3.1. Autonoma reģiona dibināšana un ekonomiska attīstība	24.lpp
3.2. Minoritāšu problēmas skolās laikā posmā no 1950.-1980.gadam	27.lpp
4. Džuan attiecības ar citam tautībām	30.lpp
4.1. Aktīvistu darbība	30.lpp
4.2. Konflikti Kultūras Revolūcijas laikā (1966-1976)	32.lpp
5. Ķīnas pieeja mazākumtautību problēmām salīdzinājumā ar Latvijas pieeju.	34.lpp
Secinājumi un Priekšlikumi	37.lpp
Literatūras saraksts	41.lpp
Pielikumi	
Dokumentāra lapa	

Ievads

„Džuan tautības politiskie un sociālie aspekti 20.gadsimtā Ķīnas Tautas Republikā” ir darbs par džuan tautību Ķīnā, kura apdzīvo galvenokārt Guansji Džuan Autonomo reģionu, kas atrodas Ķīnas dienvidrietumu daļā un robežojas ar Vjetnamu. Džuan tautība ir lielāka no 55 mazākumtautībām Ķīnā. Autorei bija interesanti izpētīt džuan tautības sociālo dzīvi tik lielajā un etniski daudzveidīgajā valstī kā Ķīna, kā arī izpētīt kādā veidā visas tautības sadzīvo kopā, jo Ķīnas piemērs var būt pielietojams arī Latvijā, kur lielu daļu no iedzīvotāju skaita aizņem mazākumtautība – krievi.

Salīdzinājumā ar Ķīnu var skaidrāk izprast Latvijas sociālas problēmas. Turklāt džuan tautība ir maz izpētīta, jo daudzi Rietumu pētnieki uzskata, ka džuan tautība neatšķiras no han ķīniešiem un džuan tautība pilnībā asimilēja ar tiem. Šī iemesla dēļ, Rietumu valodu avoti par šo tēmu ir ļoti ierobežoti. Dr. Džefrijs Barlovs (Jeffrey Barlow), Pacific Universitātes profesors, uzrakstīja divus rakstus par džuan tautību Sun un Min dinastijas laikos, un Diāna Larija (Diana Lary), Britu Kolumbijas Universitātes profesore, rakstīja par džuan zemnieku sacelšanos 1920-jos gados, Vēl ir izdotas dažas etniskas historiogrāfijas, bet vēl trūkst nozīmīgie pētījumi, kas fokusētos tieši uz džuan tautību. Pirmo lielu pētījumu angļu valodā veica Katrīne Palmera Kaupa (Kathrine Palmer Kaup), uzrakstot grāmatu „Creating the Zhuang: Ethnic Politics in China.” Tāpēc šo darba tapšana bija kā izaicinājums autorei, jo pieejamas informācijas daudzums bija ļoti ierobežots, un tās atklājās jau izpētes sākumā. Nācās galvenokārt izmantot interneta avotus. Ar informācijas trūkumu var izskaidrot arī darba nelielo apjomu.

Tēma tika izvēlēta, tā iemesla dēļ, ka Ķīnas vēstures lekcijās Latvijas Universitātē, kurās par mazākumtautību dzīvi tika runāts ļoti mazs, bet autorei bija īpaša interese par mazākumtautību politiku. Tāpēc autore nolēma pati izpētīt šo tēmu, un tā kā džuan tautība ir skaitliski vislielākā mazākumtautība Ķīnā, izvēle krita uz to.

Nozīmīgu motivāciju darba tapšanai radīja arī autores ieinteresētība par krieviski runājošo mazākumtautību problemātiku Latvijā un, lai labāk spētu izprast vietējas problēmas, autore kā galveno mērķi uzstādīja salīdzinājumu ar citas valsts pieeju problēmu risināšanā.

Līdz ar to tika definēti sekojošie uzdevumi: džuan tautības sociālo apstākļu izpēte; Ķīnas valdības džuan tautības problēmu risināšanas izpēte un abu valstu problēmu risināšanas pieejas salīdzinājums.

Darbs sastāv no 5 daļām, kuras ir sadalītas piecās nodaļās. Pirmajā daļā ir vispārīga informācija par mazākumtautībām Ķīnā, kā arī džuan tautības vēsture. Otrajā daļā ir autores tulkojums no ķīniešu valodas Ķīnas Tautas Republikas konstitūcijai un citi oficiālie dati par mazākumtautību politiku Ķīnā. Trešajā daļā tiek aprakstītas izmaiņas, kas notika Ķīnas Tautas Republikas laikā, džuan sociālajā un ekonomiskajā dzīvē un izglītības sistēmā. Ceturtajā daļā tiek aplūkotas džuan attiecības ar citām tautībām Ķīnā, kā arī konflikti, kas notika Kultūras Revolūcijas laikā. Piektajā daļā ir autores salīdzinājums starp Ķīnas un Latvijas mazākumtautību politiku. Un nobeigumā ir autores secinājumi kopumā.

Viena no nedaudziem speciālistiem Ķīnas mazākumtautību jomā ir autores bakalaura darba vadītāja Dr. Agita Baltgalve, kura konsultēja autori darba gaitā.

1. Vispārējais raksturojums

1.1. Mazākumtautības Ķīnā

Vairāk nekā 100 miljonu Ķīnas pilsoņu (ap 8% no kopēja iedzīvotāju skaita) pieder pie 55 valsts atzītām etniskām minoritāšu grupām. Šis skaits pastāvīgi mainās. Piemēram, sākumā vairāk par 400 grupām iesniedza petīciju oficiālai atzīšanai, bet vairākumam bija liegts. Uz 1953.gadu tika atzīta 41 mazākumtautība, 1964.gadā jau 53 mazākumtautības bija uzskaitītas un 2000.gadā jau bija 55 atzītas mazākumtautības.¹ Kopš Ķīnas Tautas Republikas dibināšanas tika padarīts liels darbs etnisko minoritāšu statusa, tiesības un interešu uzlabošanā. Darbs iekļauj sevī etnisko identifikāciju, pētījumi par etnisku minoritāšu sabiedrību un vēsturi, un sociālas dzīves veidošanās. Un šis process tika pavadīts ar autonomijas sistēmas un augstākās izglītības iestāžu izveidošanu mazākumtautības reģionos, kā arī ar palīdzību mazākumtautības rakstības izveidošanā. Laikposms no 1949.gada līdz 1959.gadam, ir tie desmit gadi, kuru laikā tika izveidotas vislabākās attiecības ar mazākumtautībām. Un šo faktu atzīst visas mazākumtautības. Politiskas kampaņas, kas tika īstenotas šajā laika posmā, ielika stabilu pamatu turpmākai etnisko attiecību attīstībai.²

Gadsimtu izolācija un autonomija padarīja daudzus no tiem lingvistiski un kulturāli atšķirīgus no haņ 汉族(haņdzu) vairākuma. Lielākai daļai minoritātēm ir sava valoda. Dažām ir arī sava rakstu valoda, lielākā minoritāšu daļa dzīvo konkrētās teritorijās.³ Piemēram, *uiguri* 维吾尔 (veivu er) dzīvo *Sjiņdzjanas Autonomajā reģionā*, *mongoļi* 蒙古族 (mengudzu) dzīvo *Iekšējās Mongolijas Autonomajā reģionā*, *tibetieši* 藏族 (dzandzu) – *Tibetas Autonomajā reģionā*, *korejieši* 朝鲜族 (čaosjeņdzu) – *Jeņbieņ korejiešu autonomajā prefektūrā*, *bai tautība* 白族 (baidzu) – *Dali Bai autonomajā prefektūrā*. Bet dažas minoritātes ir izplatītās vairākās provincēs. Piemēram, *mandžūri* 满族 (maņdzu) dzīvo Hebei, Džjiliņ un Liaonin provincēs; *hui tautība* 回族 (huidzu) – *Ninsja Hui autonomajā reģionā*, Cjinhai un Gaņsu

1 „The Cambridge Companion to Modern Chinese Culture”, Kam Louie (ed.), Cambridge University Press, New York, 2008, 201.lpp

2 The Research Center for Ethnic Issues in China, „An Evaluation on the Effect of China’s Policies for Ethnic Minorities’ Rights & Interests to Culture and Education”, 2009, 1. lpp

3 Hays Jeffrey, „Minorities and Government Ethnic Policy in China”
<http://factsanddetails.com/china.php?itemid=192&catid=5&subcatid=29> (skatīts 2012.03.28)

provincēs; *miao tautība* 苗族 (miaodzu) – Guidžou, Hunaņas, Juņnaņas, Sičuaņas, Hainaņas, Guanduņas un Hubei provincēs.⁴

Džuan tautība 壮族 (džuanzdu) ir lielāka mazākumtautība Ķīnas Tautas Republikā. To skaits ir 16,178,811.⁵ Lielākā daļa džuan dzīvo kompaktās komūnās *Guansji Džuan Autonomaajā reģionā* 广西壮族自治区 (guansji džuanzdu dzidžicjui) Ķīnas dienvidos. Daži dzīvo Juņnaņas, Guanduņas, Guidžou un Hunaņas provincēs.⁶

Kaut arī vairākums džuan kopienu koncentrējas Guansji reģionā, tomēr dažas ir izkaisītas citos reģionos – Juņnaņas un Guanduņas provincēs, kurās dzīvo citas mazākumtautības, piemēram, *haņ, jao* 瑶族 (jaodzu), *miao, dun* 侗族 (dundzu), *mulo* 仫佬族 (mulaodzu), *maonaņ* 毛南族 (mainaņdzu) un *šuei* 水族 (šueidzu).⁷

„*Džuan*” ir viens no nosaukumiem, kuru etniskas grupas priekšteči deva sev paši. Citi nosaukumi – *tun* 獯, ko nozīme „savvaļas suns”; *baijue* 百粤.⁸ „*Džuan*” nosaukums pirmo reizi parādījās pirms tūkstoš gadiem Sun 宋朝 (Sunčao) dinastijās laikā (960-1279).⁹

Etniskas diskriminācijas un apspiešanas sistēmas laikā Ķīnā, pirms Ķīnas Tautas Republikas dibināšanas, daudzām mazākumtautībām nebija pienācīgu nosaukumu vai nosaukumu, kas atbilstu vienlīdzības principiem. Dažos mazākumtautību apdzīvoto teritoriju nosaukumos bija etniska diskriminācija vai apspiešana. 1951.gadā centrāla Ķīnas valdība pasludināja direktīvu, kura nodarbojas ar nosaukumiem, vietu nosaukumiem, pieminekļiem, plāksnēm un uzrakstiem, kuri satur mazākumtautību diskrimināciju vai aizvainojumu, un šādi nosaukumi bija atcelti. Daži etniski nosaukumi, kuri nesaturēja aizvainojumu arī tika mainīti pēc etniskas grupas vēlmes. Piemēram, etniskas grupas „*Tun*” nosaukums tika mainīts uz „*Džuan*”.¹⁰

4 „The Britanica Guide to the Modern China: A Comprehensive introduction to the world's new economical giant”, Mirsky Jonathan (ed.), Encyclopedia Britanica Inc., 2008, 19.lpp.

5 „Asia in Focus: China”, Robert Andre La Fleur (ed), ABC-CLIO, LLC, 2010, 417.lpp

6 Hong Mian Shu 红棉树, „Zhuangzu shi jiben mailuo” 壮族史基本脉络, 2007, www.rauz.net.cn/Article/faenzcieng/mboengqyiengsiengq/200703/192.html (skatīts 2012.03.28)

7 „The Zhuang ethnic minority”, www.china.org.cn/e-groups/shaoshu/shao-2-zhuang.htm (skatīts 2012.03.28)

8 Matuszak Sascha. „The Zhuang minority, the largest ethnic group you've never heard of”, 2011, <http://blog.chinatravel.net/culture-history/zhuang-chinese-ethnic-minorities.html> (skatīts 2012.03.28)

9 „The Zhuang ethnic minority”, www.china.org.cn/e-groups/shaoshu/shao-2-zhuang.htm (skatīts 2012.03.28)

10 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, „National Minorities Policy and its Practice in China”, Beijing, 2000, http://news.xinhuanet.com/employment/2002-11/18/content_633175.htm (skatīts 2012.03.28)

Džuan valoda pieder ķīniešu-tibetiešu valodu saimei tai-kadai valodu grupai taizemiešu valodu apakšgrupai. Džuan valoda sadalās divās lielas grupās – ziemeļu un dienvidu, kuri dalās vēl sīkāk dialektos. Tie ir diezgan atšķirīgi savā starpā. Daži no džuan dienvidu dialektiem (oficiāli 7, bet daži pētnieki saskaita ap 50) ir klasificēti kā atsevišķas valodas.¹¹ Senas džuan rakstzīmes parādījās Sun dinastijas laikā, bet nekad nekļuva par populāriem. Džuan savā rakstībā izmantoja ķīnizīmes līdz 1955.gadam, kad centrālā valdība viņiem izveidoja rakstīšanas sistēmu, kas bija kirilicas un latīņu alfabēta savienojums. Bet 1986.gadā kirilicas burtus aizvietoja ar latīņu burtiem.¹² Latīņu raksts tagad tiek izmantots grāmatās, žurnālos un laikrakstos. Džuan standartizētā valoda ir oficiālā valoda Guansji Džuan Autonomajā reģionā. Džuan standartizētas valodas izruna ir balstīta uz šuancjao 双桥 ziemeļu dialekta.¹³

1.2. Džuan tautības vēsture imperiālajā Ķīnā

Džuan teritorija pirmo reizi nonāca Ķīnas pakļautībā pirms diviem tūkstošiem gadu. 221.gadā p.m.ē. pirmais *Cjiņ* 秦朝 (Cijņčao) (221-206 p.m.ē.) imperators *Šihuan* 始皇 jeb *Cjiņšihuandi* 秦始皇帝 (259-210 p.m.ē.), Ķīnas pirmais feodālais imperators iekaroja džuan teritoriju un dibināja tur trīs prefektūras. Viņš arī uzsaka projektu par cilvēku pārceļšanu no citiem reģioniem uz džuan teritoriju, lai stiprinātu politiskas, ekonomiskas un kultūras saiknes ar centrālām un dienvidu valsts teritorijām.¹⁴

Vēlāk, Tan 唐朝 (Tančao) (618-907) un Sun dinastijas laikos, sociālā un ekonomiskā attīstība izplatījās visā teritorijā. Tomēr, džuan teritorija ekonomiski vēl atpalika no centrālās Ķīnas. Dominējoša sociālā sistēma bija feodālisms, un cilvēki iedalījās trīs slāņos: zemes

11 Foggin Peter M. „Encyclopedia of Contemporary Chinese Culture”, Davis Edward L. (ed.), Routledge, New York, 2005, 1026. lpp

12 Bauer Robert S. „Invited talk: A Comparison of the Graphical Conventions in the Written Representation of Zhuang and Cantonese”. - “Workshop on Zhuang Language” Adams Bodomo 2005.
<http://web.hku.hk/~zhuang/Workshop/Abstracts.htm> (skatīts 2012.03.28)

13 „Zhuang Language and alphabet”, www.omniglot.com/writing/zhuang.htm (skatīts 2012.03.28)

14 Gillian Taber, „A history of the Zhuangs”, 2009 www.helium.com/items/1516793-history-and-people-of-zhuang-china (skatīts 2012.03.28)

īpašnieki, lauksaimnieki un vergi. Sistēma beidza pastāvēt ar Ķīnas pēdējo dinastiju Cjin 清朝 (Cjinčao) (1644-1911).¹⁵

Administratīvi džuan teritorija tika pārvaldīta ar „*cilts vecāko*” sistēmu vairāk nekā 1000 gadu garumā no Tan līdz Cjin dinastijām. Ar impērijas centrālo iestāžu atbalstu vietējie cilts vecākie apspieda un izmantoja džuan kā piespiedu darbaspēku, kas lika viņiem sacelties daudzas reizes.¹⁶

Taipin 太平天国 (taipin tjeņguo) sacelšanās (1851-1864), kas uzskatāma par lielāko zemnieku sacelšanos Ķīnas vēsturē izcēlās tieši džuan reģionā. Tūkstošiem džuan pievienojas Taipin armijai, veidojot tās pamatus gājienā uz ziemeļiem. Daudzi no viņiem kļuva par svarīgiem armijas līderiem.¹⁷

Apdzīvojot Ķīnas dienvidu pierobežas rajonus, džuan bija svarīga loma valsts robežu aizsargāšanā. Džuan atvairīja annamiešu¹⁸ uzbrukumu 11.gs. otrajā pusē; 16.gadsimtā viņi atgrūda atpakaļ japāņu pirātu iebrukumu. 19.gadsimta beigās franču karaspēks, kas okupēja Dienvidvjetnamu, saka virzīties uz ziemeļiem un iebruka Ķīnā. Džuan kopā ar haņ veidoja kopējo „*Melno karogu armiju*” 黑旗军 (heicjidzjuņ), un 1873.gadā sakāva franču iebrucējus Hanojas tuvumā.¹⁹

Kad franču iebrucēji 1885.gadā atkal mēģināja iebrukt Ķīnā, vietējie džuan un haņ palīdzēja Ķīnas armijai uzvarēt izšķirošajā cīņā pie Džeņnaņguan 镇南关 pie Vjetnamas robežas.²⁰

Džuan arī nospēlēja svarīgu lomu 1911. gada revolūcijā, Ķīnas pirmā demokrātiskā revolūcijā, ko vadīja Suņs Jatsēns²¹ 孙逸仙 (Suņs Jisjens)(12.11.1866-12.03.1925). Daudzi

15 turpat

16 „The Zhuang ethnic minority”, www.china.org.cn/e-groups/shaoshu/shao-2-zhuang.htm (skatīts 2012.03.28)

17 Gillian Taber. „A history of the Zhuangs”. 2009 www.helium.com/items/1516793-history-and-people-of-zhuang-china (skatīts 2012.03.28)

18 Annamieši – Vjetnamas pamatiedzīvotāji

19 „The Zhuang ethnic minority”, www.china.org.cn/e-groups/shaoshu/shao-2-zhuang.htm (skatīts 2012.03.28)

20 turpat

21 Šī ir vārda izruna Kantonas dialektā.

džuan kļuva par galveniem Tunmenhui 同盟会 organizācijas locekļiem, ko Suņs Jatsēns izveidoja Tokijā 20. augustā 1905.gadā.²²

1979.gadā, Ķīnas Vjetnamas kara laikā 对越自卫反击战 (dui jue dzivei faņdzji džān)²³ Guansji Džuan reģionam bija svarīga stratēģiska nozīme, ņemot vērā to ģeogrāfisko izvietojumu. Pierobežas teritorijās notika apšaušana, kura turpinājās vēl ilgi pēc karadarbības beigām. Desmitiem tūkstošiem nogalināto abās pusēs.²⁴

22 „The Manchu Qing Dynasty (1644-1911), Internal Threats”,
www.countriesquest.com/asia/china/history/imperial_china/the_manchu_qing_dynasty_1644-1911/internal_threats.htm (skatīts 2012.03.28)

23 17.02.1979-16.03.1979

24 Hutchings Graham, „Modern China: A Guide to a Century of Change”, Harvard University Press, 2001, 174. lpp

2. ĶTR oficiālā mazākumtautības politika un likumi

Ķīnas Tautas Republikas (ĶTR) konstitūcijas panti, kas attiecas uz mazākumtautībām, tajā skaitā arī uz džuan tautību.

Saskaņā ar ĶTR konstitūciju 中华人民共和国宪法 (Džunhua ženmiņ gunheguo sjeņfa) „Ķīnas Tautas Republika ir unitārā daudz nacionāla valsts, ko izveidoja visas tās tautas cilvēki. Sociālistiskas vienlīdzības, vienotības un savstarpējas palīdzības attiecības ir izveidotas starp viņiem un turpināsies pastiprināties.”²⁵ ĶTR konstitūcijas priekšvārdā teikts, ka „valsts dara visu iespējamo, lai veicinātu visu tautību labklājību.”²⁶

ĶTR konstitūcijas 1. nodaļas „Vispārīgi principi” 4. pantā teikts „Visas Ķīnas Tautas Republikas tautības ir vienlīdzīgas. Valsts aizsargā minoritāšu tautību likumīgas tiesības un intereses, un aizstāv un attīsta vienlīdzības, vienotības un savstarpējas palīdzības attiecības starp visām Ķīnas tautībām. Jebkuras tautības diskriminācija un apspiešana ir aizliegta; visi akti, kas mazina tautību vienotību vai uzsāk izstāšanos no valsts, ir aizliegti. Valsts palīdz teritorijām, kuras apdzīvo mazākumtautības, paātrināt ekonomisko un kultūras attīstību, saskaņā ar dažādām mazākumtautību vajadzībām. Reģionālā autonomija paredzēta tur, kur mazākumtautības dzīvo kompaktās komūnās; šajās teritorijās pašpārvaldes orgāni ir izveidoti, lai īstenotu autonomijas tiesības. Visi nacionālie autonomie reģioni ir neatņemama Ķīnas Tautas Republikas sastāvdaļa. Visu tautību cilvēkiem ir tiesības brīvi izmantot un attīstīt savu runas un rakstu valodu, kā arī pasargāt vai reformēt savas tradīcijas un paražas.”²⁷ Šis pants aizliedz mazākumtautību diskrimināciju, kā arī aizsargā mazākumtautību tiesības uz savu valodu un reliģiju. Jebkura mazākumtautības diskriminējoša un aizvainojoša darbība ir aizliegta.

ĶTR konstitūcijas 3. nodaļas „Valsts struktūra” 6. sadaļas „pašpārvaldes institūcijas nacionālās autonomās teritorijās”, 112. pantā teikts „Nacionālas autonomijas pašpārvaldes orgāni ir tautas kongress, un nacionāla autonoma reģiona, autonomas prefektūras vai autonoma novada valdība.”²⁸ No šī panta var secināt, ka autonomos reģionos ir attīstīta daudzlīmeņu pārvaldes sistēma.

25中华人民共和国宪法 (Džunhua ženmiņ gunheguo sjeņfa)

www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.htm (skatīts 2012.03.28)

26 turpat

27 turpat

28 turpat

113. pantā teikts „Nacionāla autonoma reģiona, autonomas prefektūras vai autonoma novada tautas kongresā, papildus pie mazākumtautības vai mazākumtautību deputātiem, kas īsteno reģionālo autonomiju administratīvajā teritorijā, citam tautībām, kas dzīvo šajā teritorijā, ir tiesības uz atbilstošu pārstāvniecību. Autonoma reģiona, autonomas prefektūras vai autonoma novada tautas kongresa pastāvīgas komisijas priekšsēdētāja amatā un priekšsēdētāja vietnieka amatā ir jāiekļauj pilsoņu vai pilsoņus no tautības vai tautībām, kas īsteno reģionālo autonomija attiecīgajā teritorijā.”²⁹ No šī panta var secināt, ka mazākumtautības pārstāvji ir iekļauti autonomijas pārvaldē visos līmeņos, turklāt ieņem arī vadošus amatus.

114. pantā teikts „Autonoma reģiona, prefektūras vai novada administratīvam vadītājam ir jābūt tās tautības vai vienas no tautībām, kas īsteno autonomiju attiecīgajā teritorijā, pilsonim.”³⁰

116. pantā teikts „Nacionālo autonomo apgabalu tautas kongresam ir pilnvaras izdot autonomijas noteikumus un īpašus noteikumus, ņemot vērā attiecīgas tautības politiskas, ekonomiskas un kulturālas īpašības. Autonomijas noteikumus un īpašus autonoma reģiona noteikumus iesniedz Nacionāla Tautas Kongresa Pastāvīgai Komisijai uz apstiprināšanu, pirms tie stājas spēkā. Autonomas prefektūras un novadi iesniedz to apstiprināšanai provinču vai autonoma reģiona tautas kongresa pastāvīgai komisijai, un tie atskaitās Nacionālā Tautas Kongresa Pastāvīgai Komisijai.”³¹ No šī panta var secināt, ka Ķīnas centrālā valdība ņem vērā mazākumtautības tradīcijas un kulturālas īpašības noteikumu pieņemšanai. Katrā reģionā darbojas dažādi noteikumi, atkarībā no mazākumtautību vajadzībām. Un reģioniem ir tiesības pieņemt savus noteikumus.

117. pantā teikts „Nacionālas autonomijas pašpārvaldes orgāniem ir pilnvaras pārvaldīt finanses savās teritorijās. Visi autonoma reģiona ieņēmumi, kas rodas pateicoties valsts finansiālai sistēmai, autonoma reģiona pašpārvaldes valdībai ir jāpārvalda un jāizmanto patstāvīgi.”³² No šī panta var secināt, ka autonomijai ir tiesības samēra brīvi pārvaldīt reģiona ienākuma finanses savās teritorijās.

29 中华人民共和国宪法 (Džunhua žeņmiņ gunheguo sjeņfa)

www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.htm (skatīts 2012.03.28)

30 turpat

31 turpat

32 turpat

118. pantā teikts „Nacionālas autonomijas pašpārvaldes orgāniem patstāvīgi organizē un vada vietējo ekonomisko attīstību saskaņā ar valsts valdības plāniem. Valstij jāpievērš pienācīga uzmanība šo teritoriju interesēm un vajadzībām, attīstot dabas resursus un celtniecības uzņēmumus.”³³ Neskatoties uz iepriekšējo pantu, tomēr autonomijas pārvaldes orgāniem ir jāreķinās ar valsts ekonomiskās attīstības plānu.

119. pantā teikts „Nacionālas autonomijas pašpārvaldes orgāni neatkarīgi pārvalda izglītības, zinātnes, kultūras, sabiedriskas veselības un fiziskas attīstības lietas savās teritorijās, pasargā tautības kultūrālo mantojumu un strādā savas kultūras labklājības un attīstības labā.”³⁴ Saskaņā ar šo pantu, autonomijas brīvi pārvalda izglītības, zinātnes un veselības jomas, kā arī kultūras mantojuma pasargāšana ir viņu rokās.

120. pantā teikts „Nacionālas autonomijas pašpārvaldes orgāni, ar Valsts Padomes apstiprināšanu, uztur sabiedrisko kārtību, saskaņā ar valsts militāro sistēmu un vietējām vajadzībām.”³⁵ No šī panta var secināt, ka sabiedrības drošību un kārtību nosargā centrālā valdība.

121. pantā teikts „Nacionālas autonomijas pašpārvaldes orgāni, pildot savas funkcijas, saskaņā ar autonomijas noteikumiem attiecīgajā teritorijā, izmanto runas un rakstu valodu vai valodas, ko lieto attiecīgajā teritorijā.”³⁶ Šis pants dod tiesības izmantot vietēju valodu kā oficiālo valodu autonomijas teritorijā.

Visi šeit pieminēti Ķīnas Tautas Republikas konstitūcijas panti attiecas uz mazākumtautībām un norāda, ka vismaz pēc oficiāliem likumiem, Ķīnas valdība dara visu iespējamo mazākumtautību, tajā skaitā džuan tautību, gan ekonomiskai, gan kulturālai attīstībai un labklājībai. Kā arī aizsargā tās tiesības uz reliģiju, valodu un tradīcijām. No šīs konstitūcijas var secināt, ka visas 56 tautības, kas dzīvo Ķīnā, ir vienlīdzīgas likumā priekšā un etniskā diskriminācija ir aizliegta. Tomēr nevienai tautībai nav tiesības mēģināt izstāties no Ķīnas Tautas Republikas sastāva un veidot savu neatkarīgu valsti, tāpēc visi akti vai darbības, kas ir vērsti uz to, ir aizliegtas. Džuan tautībai, kā visām citām tautībām, ir tiesības tikt pārstāvētām centrālajā un autonomajā valdībā. Savā autonomajā reģionā mazākumtautības var

33 中华人民共和国宪法 (Džunhua žeņmiņ gunheguo sjenfa)

www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.htm (skatīts 2012.03.28)

34 turpat

35 turpat

36 turpat

brīvi pārvaldīt finanses. Kā arī ir tiesības pašiem organizēt izglītības un veselības aprūpes kārtību.

2.1 Oficiālie dati par mazākumtautībām

Pēc oficiāliem dokumentiem ir daudz kas izdarīts mazākumtautību labā, bet realitātē ir nedaudz cita aina. Valdība iesniedz jaunus likumus un uzsāk jaunus politiskus virzienus, lai aizsargātu mazākumtautības, un uzdrošina tās piedalīties valsts pārvaldes darbā. Medijas, kuri translē valsts sēdes, īpaši akcentē uzmanību uz mazākumtautību pārstāvjiem, kuri ir apģērbti nacionālajos tērpos, lai parādītu uzticību tiem cilvēkiem un uzdrošinātu citus. Turklāt, mazākumtautību pārstāvji tiek rādīti, lai noliegtu to kritiku, kas saka, ka mazākumtautības nav pietiekoši pārstāvētas valdībā.³⁷

Mazākumtautību tiesības tiktu pārstāvētiem augstākajās institūcijās, kā arī vietējās varas institūcijās dažādos līmeņos, tika nepārtraukti un speciāli garantētas.³⁸ Astotajā (1993.-1998.g.) Nacionālajā Tautas Kongresā 全国人民代表大会 (Cjuaņguo ženmiņ daibiao dahui) iekļāva 439 vai 14.7% etnisko minoritāšu deputātus. Šis procentuālais daudzums ir lielāks nekā etnisko minoritāšu pārstāvju procentuālais skaits (8.04%) no kopēja valsts iedzīvotāju skaita. Valsts velta daudz uzmanības ierēdņu no etniskajām minoritātēm apmācībai un izvēlējam darbam valdībā dažādos līmeņos. Ap 10.5% provinču vai valdības ierēdņu un ap 7.9% darbinieku prefektūrās vai birojos ir no mazākumtautībām.³⁹ Lai garantētu, ka pašpārvaldes orgāni varētu pilnībā izpaust savas politiskas tiesības pārvaldīt savas etniskas grupas iekšlietas savos autonomos reģionos, valsts pārvaldes orgāni augstākos līmeņos un pašpārvaldes orgāni autonomos reģionos pieņēma visus pasākumus, lai apmācītu lielu skaitu minoritāšu kadru un specializētu personālu zinātnēs, tehnoloģijās, vadīšanas un pārvaldīšanas jomās. 2003.gada beigās minoritāšu ierēdņu un specializēta personāla kopējais skaits bija 2.9 miljoni.⁴⁰

37 Ban Ki-moon, „Economic and Social Situation of Ethnic Minorities in China”, lpp. 5-6

38 „Guarantee of Rights and Interests of Ethnic Minorities”, www.china.org.cn/e-white/phumanrights19/p-8.htm (skatīts 2012.03.28)

39 turpat

40 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, “Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China”, Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

Guansji Džuan Autonomajā reģionā 1998.gadā bija 372900 mazākumtautību ierēdņu, kas ir 35% no kopēja ierēdņu skaita reģionā.⁴¹ Kas ir proporcionāli nedaudz mazāk no kopēja džuan iedzīvotāju skaita reģionā.

Tikmēr, caur deputātu no mazākumtautībām ievēlšanu Nacionālajā Tautas Kongresā, mazākumtautības īsteno savas tiesības piedalīties valsts pārvaldē. No pirmā Nacionāla Tautas Kongresa laikiem līdz mūsdienām mazākumtautību deputātu proporcionālais skaits no kopēja deputātu skaita bija lielāks nekā mazākumtautību kopējais proporcionālais skaits attiecīgajā periodā. Piemēram, 10-jā Nacionālajā Tautas Kongresā⁴² bija 415 mazākumtautību deputāti, kas ir 13.91% no kopēja deputātu skaita, kas ir par 5.5% proporcionāli vairāk nekā mazākumtautību skaits no kopēja iedzīvotāja skaita. Tām mazākumtautībām, kuru kopējais skaits pārsniedz vienu miljonu, ir savi pārstāvji Nacionālajā Tautas Kongresa Pastāvīga Komisijā 全国人民代表大会常务委员会 (Cjuaņguo žeņmiņ daibiao dahui čanvu vejjuaņhui).⁴³

Cits aizsardzības mehānisms ir atbrīvošana no dzimstības ierobežojumu politikas, kas neattiecas uz mazākumtautībām. Tām ir jāaizkavē haņ skaitliskais pieaugums, kurš samazinās pateicoties viena bērna politikai, pār mazākumtautībām.⁴⁴

Ir arī kampaņas, tādas kā „Gājiens uz rietumiem” 西部大开发 (Sjibu dakaifa)⁴⁵, kurās apmācītie ārsti vai pasniedzēji tiek sūtīti uz nabadzīgiem rietumu reģioniem, lai nodotu savas zināšanas un palīdzēt, kur nepieciešams.⁴⁶

Autonomo reģionu pašpārvaldes orgāni saskaņā ar likumīgiem noteikumiem un ar vietējas ekonomikas attīstības iezīmēm, var racionāli sakārtot ražošanas attiecības vai ekonomisko struktūru minētajos apgabalos. Viņiem pašiem, ar valsts ieteikumu, ir jāsakārto būvniecības projekti ar vietējo kapitālu, saskaņā ar vietējiem finanšu un materiālu resursiem.

41 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, „National Minorities Policy and its Practice in China”, Beijing, 2000, http://news.xinhuanet.com/employment/2002-11/18/content_633175.htm (skatīts 2012.03.28)

42 10-ys Nacionālais Tautas Kongress darbojas no 2003.līdz 2008. gadam.

43 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, “Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China”, Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

44 Ban Ki-moon, „Economic and Social Situation of Ethnic Minorities in China”, lpp. 6

45 Kampaņā piedalās 6 provincijas, visi 5 autonomie reģioni un Čuncjin municipalitāte. Kampaņa darbojas no 1999. gada.

46 Ban Ki-moon, „Economic and Social Situation of Ethnic Minorities in China”, lpp. 6

Tie paši neatkarīgi pārvalda vietējus uzņēmumus un institūcijas. Mazākumtautību autonomas teritorijas var iesaistīties ārzemju tirdzniecībā saskaņā ar valsts nosacījumiem. Tie var atvērt savas ostas priekš ārzemju tirdzniecības pēc atļaujas saņemšanas no Valsts Padomes 国务院 (guovujuan). Autonomas teritorijas izbauda valsts nodokļu atvieglojumu politiku ārzemju tirdzniecībā.⁴⁷

Valsts piešķir vairāk lēmumu pieņemšanas varas ražošanas uzņēmumiem autonomos reģionos ārzemju tirdzniecības pārvaldīšanā, iedrošina tās eksportēt vietējus produktus un īstenot pierobežas tirdzniecības atvieglojumu politiku. Valdība iedrošina un atbalsta mazākumtautības autonomus reģionus dot pilnu brīvību savām ģeogrāfiskām un kulturālām priekšrocībām sadarbībā ar kaimiņvalstīm.⁴⁸

1987.gadā valsts noteica, ka vietas ar piemērotiem apstākļiem pierobežas mazākumtautību autonomajos reģionos jābūt izvēlētiem, lai pārņemt starptautisko pieredzi iekšzemes attīstības zonas un pierobežas brīvas tirdzniecības zonas izveidošanā. Lai atdzīvināt ekonomiku pierobežas reģionos, atnest labklājību pierobežas iedzīvotājiem un veicinātu ekonomisko sadarbību ar kaimiņvalstīm, valsts 1992.gadā nolēma turpināt atvērt tirdzniecībai pierobežas pilsētas ar lielu mazākumtautību iedzīvotāju skaitu, ieskaitot Pinsjen 萍乡市 un Dunsjin 东兴市 pilsētas Guansji Džuan Autonomajā reģionā. 1980-jos gados Beihai pilsēta 北海市 Guansji Džuan Autonomajā reģionā bija norādīta kā viena no 14 valsts piekrastes atvērtām pilsētām.⁴⁹

Kopš Guansji Džuan reģions pārņēma atvēršanas politiku ārzemju kapitāls nepārtraukti palielinās. Līdz 1997.gada beigām Guansji Džuan reģions apstiprināja 8505 ārzemju investīciju projektus, noslēdzot 13.79 miljardu ASV dolāru vērtus līgumus. Līdz šim 30 valstis investēja Guansji Džuan reģionā.⁵⁰ Kas nozīmē, kā Guansji reģions vislabāk pielāgoja šo politiku savām vajadzībām un ir visveiksmīgākais no citiem autonomiem reģioniem, kuri īsteno atvēršanas politiku.

Pašpārvaldes orgāniem ir pienākums aizsargāt un uzlabot apkārtējo vidi, pasargāt to no piesārņojuma un citiem sabiedrību briesmām. Tie nosaka, saskaņā ar likumu, tiesības uz

47 turpat

48 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, "Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China", Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

49 turpat

50 turpat

ganību un mežu teritoriju īpašumu un izmantošanu savos autonomajos reģionos. Tie pārvalda un aizsargā ar likumu vietējus dabas resursus. Tiem ir tiesības, saskaņā ar tiesiskajiem noteikumiem un kopējo valsts plānu, attīstīt un izmantot, tiem pieejamus dabas resursus.⁵¹

Pašpārvaldes orgāniem autonomajos reģionos ir tiesības pārvaldīt vietējas finanses. Visi finansiālie ienākumi, kas pieder mazākumtautību autonomajam reģionam, var būt izmantotās bez jebkādiem ierobežojumiem. Saskaņā ar valsts nosacījumiem, autonoma reģionu budžeta patēriņā ir jāiekļauj kādu daudzumu no rezerves fondiem, kuru proporcija no kopēja patēriņa ir lielāka nekā citos reģionos. Budžeta pārvaldē pašpārvaldes orgāni ir neatkarīgi papildu ienākumu un fondu, kas tika ietaupīti, izmantošanā. Papildus pie projektiem, kas izbauda pazeminātus nodokļus vai ir atbrīvoti no tiem, ar valsts atļauju, pašpārvaldes orgāni var piešķirt pazeminātus nodokļus vai atbrīvot no tiem projektus, kam nepieciešams atbalsts un priekšrocības.⁵²

Ja kādi lēmumi, pavēles vai norādījumi no augstākiem valsts pārvaldes orgāniem nav piemēroti faktiskiem apstākļiem autonomajos reģionos, pašpārvaldes orgāni var pielāgot to pielietošanu vai vispār tos ne pielietot, ar augstāko pārvaldes orgānu atļauju. Saskaņā ar Laulības likuma 36.pantu bija izstrādāti papildus noteikumi piecos autonomos reģionos un dažās autonomās prefektūrās saskaņā ar to faktiskiem apstākļiem. Tie mainīja likumīgo vecumu stājoties laulībā no „ne mazāk par 22” uz „ne mazāk par 20 vīriešiem” un no „ne mazāk par 20” uz „ne mazāk par 18 sievietēm”.⁵³

Pēdējos gados valdība turpina pievērst lielu uzmanību mazākumtautībām dzīvojošām kopienās, tiesību un interešu garantēšanai. 1993.gada novembrī Valsts Tautību Lietu Komisija ar Valsts Padomes apstiprinājumu izsludināja noteikumus par administratīvu darbu mazākumtautību apgabalos un regulu par mazākumtautību pārstāvju darbu pilsētās. Tie sniedz detalizētus noteikumus kā nodrošināt politiskas, ekonomiskas un kultūras tiesības un intereses mazākumtautībām.⁵⁴

51 turpat

52 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, "Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China", Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

53 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, „National Minorities Policy and its Practice in China”, Beijing, 2000, http://news.xinhuanet.com/employment/2002-11/18/content_633175.htm (skatīts 2012.03.28)

54 „Guarantee of Rights and Interests of Ethnic Minorities”, www.china.org.cn/e-white/phumanrights19/p-8.htm (skatīts 2012.03.28)

1991.gada decembrī Valsts Padome izdeva dokumentu, pieprasot valdībām visos līmeņos palielināt ieguldījumus autonomajās teritorijās un paātrināt atbalsta shēmu, saskaņā, ar kuru ekonomiski attīstītākas teritorijas, dod atbalstu mazākumtautību teritorijām. Tie pieprasa bankām sniegt piemērotu preferenciālu atbalstu aizdevumiem pamatlīdzekļu investīcijām autonomajās teritorijās. Vairāk līdzekļus un materiālu paredzēts novirzīt uz nabadzīgiem mazākumtautību reģioniem.⁵⁵

Valsts valdība iedrošina ekonomiski labāk attīstītākus reģionus palīdzēt vēl ne tik bagātiem reģioniem. No 1970-to gadu beigām organizēja austrumu krasta teritoriju palīdzību rietumu reģioniem un mazākumtautību reģioniem. 1996.gadā korespondējoša palīdzība kļuva vairāk noteikta. Tā Pekina palīdz Iekšējai Mongolijai; Šaņdun province – Sjiņdzjanas reģionam; Fudzeņ province – Ninsja reģionam un Guandun province – Guansji Džuan reģionam.⁵⁶

No 1980-to gadu vidus, kad Ķīnas valdība uzsāka savu milzīgo nabadzības novēršanas kampaņu, mazākumtautības un to apdzīvotās teritorijas bija galvenie valdības palīdzības mērķi. No 331 nabadzīgiem reģioniem, kas 1986.gadā tika nozīmētas kā galvenie valsts atbalsts saņēmēji, 141 bija mazākumtautības reģions, kas sastāda 42.6%. 1994.gadā valsts uzsāka septiņu gadu programmu 80 miljonu cilvēku izvešanas no nabadzības, un starp 592 nabadzīgiem apgabaliem, kas tika nozīmētas kā galvenie valsts atbalsts saņēmēji, 257 no tiem atrodas mazākumtautību autonomajos reģionos, kas sastāda 43.4%. Pamatprogramma, lai mazinātu nabadzību un veicinātu attīstību Ķīnas lauku reģionos, kas tika uzsākta 2001.gadā, atkal nozīmēja mazākumtautības reģionus kā galvenos mērķus.⁵⁷

1990.gadā valsts nodibināja Ēdienu un Apģērbu Fondu priekš mazākumtautību reģioniem, tēmējot galveno kārt uz mazākumtautību apgabaliem. 1992.gadā valsts nodibināja Mazākumtautību Attīstības Fondu.⁵⁸

Atbalsts, ko sniedza valsts un attīstītākas teritorijas, veicināja ekonomisku attīstību nacionālajos autonomos reģionos. Kopēja rūpniecības un lauksaimniecības ieguves vērtība autonomajos reģionos 1994.gadā pieauga par 73.8% salīdzinājumā ar 1990. gadu,

55 turpat

56 „Guarantee of Rights and Interests of Ethnic Minorities”, www.china.org.cn/e-white/phumanrights19/p-8.htm (skatīts 2012.03.29)

57 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, “Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China”, Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

58 turpat

lauksaimniecības produkcijas vērtība pieauga par 28.1%, rūpniecības produkcijas vērtība pieauga par 109.1% un jauno dzelzceļu līniju atvēršana, kas palielināja satiksmes apjomus par 27.5%. Etnisko minoritāšu labklājība būtiski uzlabojas. Uz 1990. gadu vidēja alga strādniekiem un darbiniekiem autonomajos reģionos bija 2040 juaņu. 1994.gadā tā jau bija 3970 juaņu. Zemniekiem un ganiem uz 1990.gadu vidējais gada ienākums bija 544 juaņu, bet 1994.gadā jau 944 juaņu.⁵⁹

Tabula 1. Nozīmīgākās smagās rūpniecības attīstība mazākumtautību reģionos 1952.gadā un 1998.gadā.⁶⁰

Ražošana	1952.gads	1998.gads
Kopējais ražošanas ienākumu apjoms (100 milj. juaņu)	5.4	5131.0
Neapstrādāta čuguna daudzums (10000 tonnu)	0.9	701.73
Tērauda daudzums (10000 tonnu)	0.06	632.8
Neapstrādātu akmeņogļu daudzums (10000 tonnu)	178.0	17568.6
Naftas daudzums (10000 tonnu)	5.2	2047.24
Ģenerēta enerģija (100 milj. KWH)	0.8	1323.1

No šīs tabulas var redzēt, ka smagas rūpniecības apjomi autonomajos apgabalos palielinājās neskaitāmās reizēs. Tas izskaidro labklājības paaugstināšanu reģionos salīdzinājumā ar iepriekšējo laiku, jo smagās rūpniecības apjomu palielināšana nozīme vairāk darbavietu, citu industriju attīstību, eksporta palielināšanu, elektrības pieejamību.

2003.gadā Ķīnas IKP autonomos reģionos sasniedza 1038.1 miljardu juaņu, pārsniedzot 1000 miljardu robežu pirmo reizi. No 1994.gada līdz 2003. gadam IKP autonomos reģionos palielinājās apmēram par 9.87% ik gadu, kas ir gandrīz par 1% vairāk nekā vidēji valstī.

59 „Guarantee of Rights and Interests of Ethnic Minorities”, www.china.org.cn/e-white/phumanrights19/p-8.htm (skatīts 2012.03.29)

60 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, „National Minorities Policy and its Practice in China”, Beijing, 2000, http://news.xinhuanet.com/employment/2002-11/18/content_633175.htm (skatīts 2012.03.28)

2003.gadā autonomu reģionu vietējie ienākumi sasniedza 67.4 miljardus juaņu, kas ir par 3.3 reizēm vairāk nekā 1994.gadā.⁶¹

No šiem statistiskiem datiem var secināt, ka ekonomiskā attīstība un iedzīvotāju labklājība autonomajos reģionos, tajā skaitā arī Guansji Džuan autonomajā reģionā, uzlabojas. Var redzēt, ka rūpniecība attīstās daudz straujāk nekā lauksaimniecība. Iedzīvotāju ienākumi paaugstinās. No tā var arī secināt, ka valdības īstenotā politika, kas vērsta uz iedzīvotāju labklājības paaugstināšanu, ir efektīva.

Valdība vienmēr cienīja un nodrošināja mazākumtautībām tiesības izmantot un attīstīt savas runas un rakstu valodas. Autonomajās reģionos pārvaldēs institūcijās, pildot savas funkcijas, izmanto vienu vai vairākas vietējas valodas atbilstoši autonomijas noteikumiem. Vietējo valodu vai valodas izmanto arī televīzijas pārraidēs, kino, grāmatās, laikrakstos un žurnālos. 1991. gadā 19. jūnijā Valsts Padome apstiprināja apkārtrakstu par ziņojumu attiecībā uz turpmāko uzlabošanas darbu, kas attiecas uz mazākumtautību runas un rakstu valodām, ko iesniedza Valsts Tautību Lietu Komisija, un nodeva to iesaistītām institūcijām. Apkārtraksts pieprasīja stiprināt likumu formulēšanu, kuri regulē un veicina dzimtās valodas izmantošanu, valodas standartizāciju, tulkošanu, grāmatu izdošanu, izglītību, ziņas, radiopārraides, televīzijas pārraides, filmas, akadēmisko pētniecību un personāla apmācību.⁶²

1998.gadā Ķīnas valdība uzsāka projektu, lai dotu katram ciematam pieeju radio un televīzijas pārraidēm, kas nodrošina subsīdijas mazākumtautību teritorijām. Līdz 2003.gada beigām subsīdijas 450 miljonu juaņu apmēra tika izdalītas starp 54365 ciematiem reģionos, kur mazākumtautības dzīvo lielā skaitā, ieskaitot Guansji Džuan Autonomo reģionu. Valsts turpina šo projektu, ciematu skaits, kur ir pieejamas radio un televīzijas pārraides jau pārsniedza 90000, no kuriem 59000 atrodas mazākumtautību reģionos.⁶³ Radio un televīzijas pārraides ir svarīgs saziņas un propagandas līdzeklis, tāpēc arī valdība velta tik daudz uzmanības un līdzekļu to nodrošināšanai ciematos.

Autonomu reģionu pašpārvaldes orgāni neatkarīgi attīsta kulturālus pasākumus ar etniskajām iezīmēm, ieskaitot literatūru, mākslu, ziņas, publicēšanu, radio pārraides, filmas un

61 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, "Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China", Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

62 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, "Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China", Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

63 turpat

televīzijas programmas. Tie nodibina saistītus departamentus, lai savāktu, rediģētu, pārtulkotu un publicētu vēsturiskas un kulturālas grāmatas. Tie aizsargā vēsturiskas vietas, vērtīgas kultūras relikvijas un citus svarīgus kultūras mantojuma priekšmetus, kā arī manto un nes uz priekšu savu etnisko tradicionālo kultūru.⁶⁴

Valsts regulāri rīko mazākumtautību mūzikas, dejas un drāmas izrāžu sacensības pār „Pāva balvu” un mazākumtautību filmu, televīzijas pārraižu un literatūras darbu sacensības pār „Zirga balvu”.⁶⁵ Mazākumtautību filmas tiek rādītas mazākumtautību valodā ar ķīniešu un angļu subtitriem.⁶⁶

2.2 Mazākumtautību autonomie reģioni

Ķīnas valdība priekš dažādām etniskām grupām izveidoja autonomus reģionus, bet daži šo grupu locekļi apgalvo, ka „autonomija” ir tikai uz papīra, bet patiesībā Centrāla Ķīnas valdības kontrole ir pārāk stingra.⁶⁷

Daudzas minoritāšu grupas, galvenokārt, dzīvo savos autonomos reģionos, ko viņiem izdalīja Ķīnas valdība. Tiem ir teorētiski atļauts praktizēt savu reliģiju, laulības paražas un citus kultūras aspektus, kamēr tiem ir arī jārespektē Ķīnas valdības autoritāte.⁶⁸

Valdības ietekme uz minoritāšu grupām variē no reģiona uz reģionu, no minoritātes uz minoritāti. Vairumā gadījumu valsts būve ceļus, skolas un slimnīcas. Minoritātes bieži ir atbrīvoti no Ķīnas stingrajiem ģimenes plānošanas noteikumiem, kas dod tiem trīskārtējo demogrāfisko pieaugumu, salīdzinājumā ar haņ ķīniešiem. Dažām minoritātēm draud iespēja kļūt par mazākumu tajos reģionos, kur viņi tradicionāli bija par vairākumu.⁶⁹

64 turpat

65 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, „National Minorities Policy and its Practice in China”, Beijing, 2000, http://news.xinhuanet.com/employment/2002-11/18/content_633175.htm (skatīts 2012.03.28)

66 „Ethnic Minority Language Film Festival kicks off”, Beijing, 2011, <http://english.cntv.cn/program/cultureexpress/20110427/104313.shtml> (skatīts 2012.04.15)

67 „Minorities and the Chinese Government”, <http://factsanddetails.com/china.php?itemid=192&catid=5&subcatid=29> (skatīts 2012.03.28)

68 turpat

69 turpat

Tabula 2: Han tautības iedzīvotāju skaits (%) piecos autonomos reģionos no kopēja iedzīvotāju skaita reģionos⁷⁰

Reģioni	1953	1964	1982	1990	2000
Iekšējās Mongolijas Autonomais reģions	85.6	87	84.5	81.6	77.2
Tibetas Autonomais reģions	0.0	2.9	4.9	3.7	2.9
Sjiņdzjan Uiguru Autonomais reģions	6.9	31.9	40.4	37.6	39.2
Ninsja Hui Autonomais reģions	-	69.2	68.1	66.7	65.4
Guansji Džuan Autonomais reģions	62.1	58.9	61.7	60.9	61.6

No šīs tabulas var redzēt, ka neskatoties uz to, ka džuan tautība pārsniedz 16 milj. pārstāvjus, haņ tautība, neskatoties uz dzimstības ierobežojumu, vienalga ir vairākuma tautība Guansji Džuan Autonomajā reģionā. Un pēdējo 50 gadu laikā to procentuālais skaits būtiski neizmainījās. Tikai tieši pirms Kultūras Revolūcijas 文化大革命(Veņhua Dademin) (1966-1976) haņ tautības pārstāvju procentuālais skaits džuan reģionā bija zem 60%, bet pēc revolūcijas atkal pārsniedza 60%. Kopējais iedzīvotāju skaits reģionā 47,190,000 uz kopējo plātību 220,400 km².⁷¹ Džuan reģions ir viens no visblīvāk apdzīvotiem reģioniem Ķīnā.

Strīdīgus jautājumus, kuros ir iejaukti minoritātes un etniskas grupas, pārrauga Nacionalitāšu, Reliģijas un Aizjūras ķīniešu lietu birojs. Reģionālas pašvaldības struktūra būtiski neatšķiras no tiem, kas nav minoritāšu teritorijās, izņemot ar to, ka cilšu līderi un ciemu vecākie ir iekļauti pārvaldes sistēmā.⁷²

Minoritātes ir ieguvēji no dažām politiskām rīcībām: dažreiz tiem ir prioritātes uzņemšanai universitātēs un valdības pasākumiem. Pekinā ir izveidots Nacionālais Minoritāšu institūts.⁷³

Autonomo reģionu pašpārvaldes orgāni nosaka izglītības plānu, nodibina skolas, skolas sistēmu, veidus, pēc kurām skolas tiek vadītas, mācības plānu, apmācības valodu, uzņemšanas metodi saskaņā ar valsts noteikumiem, kas attiecas uz izglītību. Publiskas etniskas sākumskolas un pamatskolas, kas nodrošina uzņemšanu un pabalstus vairākumam skolnieku,

70 Ma Rong "Education of Ethnic Minorities in Contemporary China", 2006, International Symposium on China's Positive Policies in Minority Education : Plural Perspectives, Dickinson College, lpp 5-6.

71 „Understanding China: The Geography of China: Sacred and Historical Places”, ed. Pletcher Kenneth, Britanica Educational Publishing, New York, 2011, 366.lpp.

72 „Minorities and the Chinese Government”,
<http://factsanddetails.com/china.php?itemid=192&catid=5&subcatid=29> (skatīts 2012.03.28)

73 turpat

ir nodibinātas ganību un kalnu reģionos, kur ģimenēm parasti ir finansiālas grūtības un kuri dzīvo izkaisīti, lai nodrošināt obligātu izglītību visiem skolniekiem. Skolās un citās izglītības iestādēs, kur vairākums studentu ir no mazākumtautību ģimenēm, ja ir iespējams, ir jāizmanto grāmatas viņu valodās un mācībām jānotiek mazākumtautību valodās. Standartizētas ķīniešu valodas 普通话 (putunhua) kursiem jābūt piedāvātiem dažādos laikos visās pamatskolas periodā, atkarībā no pašreizējas situācijas, lai sagatavot skolniekus ķīniešu valodas izmantošanai.⁷⁴

Autonomu reģionu pašpārvaldes orgāni neatkarīgi nosaka zinātnes un tehnoloģijas attīstības plānus savās teritorijās, lai izplatīt zināšanas savās teritorijās. Tie neatkarīgi nosaka medicīnas un veselības aprūpes attīstības plānu un sekmē mūsdienu medicīnas, tāpat kā tradicionālas medicīnas izplatīšanu.⁷⁵

Pašpārvaldes orgāni paši pieņem lēmumus, kas attiecas uz sporta aktivitātēm. Līdz 2003.gada beigām Ķīnā septiņas reizes notika Nacionālas Mazākumtautību Sporta Sacensības.⁷⁶

74 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, "Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China", Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

75 turpat

76 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, "Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China", Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

3. Džuan tautības dzīves izmaiņas Ķīnas Tautas Republikā

3.1. Autonoma reģiona dibināšana un ekonomiska attīstība

Zemes reforma džuan teritorijā sākas tūlīt pēc Ķīnas Tautas Republikas dibināšanas. Zeme tika atņemta no feodāliem un sadalīta nabago zemnieku starpā. Vēlāk tika izveidotas ražotnes un notika sociālistiskā transformācija privāto uzņēmumu un tirdzniecības jomās.⁷⁷

Sakot ar 1952.gadu džuan teritorijā tika īstenota reģionālas etniskas autonomijas politika. Sakumā džuanu autonomais reģions tika izveidots Guansji rietumu daļā, bet tika paplašināts, lai aptvertu visu Guansji reģionu, un 1958.gadā tika pārdēvēts par Guansji Džuanu Autonomo Reģionu. Neilgi pēc tam, tika izveidoti *Veņšaņ džuanu-miao autonoma prefektūra* 文山壮族苗族自治州 (Veņšaņ džuanu miaodzu dzidžidžou) Juņnaņas provincē un *Lieņšaņ džuanu-jao autonomais apgabals* 连山壮族瑶族自治县 (Lieņšaņ džuanu jao dzu dzidžisjeņ) Guaņdun provincē. Saskaņā ar statistiskiem datiem 1984.gadā bija vairāk nekā 207208 džuan tautības dažādu līmeņu pašvaldības darbinieku, kas veido 1/3 no kopēja skaitļa reģionā. Veņšaņ prefektūrā un Lieņšaņ apgabalā saglabājas šī proporcija.⁷⁸

Ķīnas Komunistiskā Partija (ĶKP) nepieņēma nekādus soļus autonoma reģiona nodibināšanai priekš džuan pirmo divu gadu laikā, kopš tā kontrolēja Guansji reģionu un austrumu Juņnaņ provinci, kuru apdzīvo džuan. Lielākā daļa Guansji iedzīvotāju noliedza savu džuan mantojumu 1950-to gadu sākumā, turpretī apgalvoja, ka ir haņ. Tolaik bija neliela mijiedarbība starp džuan un neliela saprašana par apvienoto tautības apziņu. Lielākā daļa cilvēku, ko mūsdienās sauc par džuan, sasaista sevi ar savu atrašanās vietu vai ar grupām, ko ĶKP neapzīmē kā atsevišķas tautības, bet kā atzarus no lielas džuan tautības. Un tad pēkšņi, 1953.gadā, komunisti lepni paziņoja, kā Ķīnas lielāka mazākumtautība „piecēlās” un izveidoja Rietumu Guansji Džuan Autonomu prefektūru. 1958.gadā 15.maijā ĶKP palielināja džuan pārvaldīto teritoriju un paziņoja par Guansji Džuan Autonoma reģiona izveidošanu⁷⁹, vienu no pieciem autonomiem reģioniem valstī.⁸⁰

77 „The Zhuang ethnic minority”, www.china.org.cn/e-groups/shaoshu/shao-2-zhuang.htm (skatīts 2012.03.29)

78 turpat

79 Mackerras Colin, „Encyclopedia of Contemporary Chinese Culture”, ed. Davis Edward L., Routledge, New York, 2005, 32. lpp

80 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 4.lpp.

Tagad džuan zemnieki lepmi aizstāv savu džuan nacionalitāti un runa par to, ka džuan tautība beidzot sāka saņemt nopelnīto uzslavu. Tomēr šiem cilvēkiem, kuri sauc sevi par džuan, nedaudz vairāk par 50 gadiem atpakaļ, nebija nekādu priekšstatu par etnisko identitāti. Zemnieki, kuri mūsdienās lepmi atzīst savu nacionalitāti, neatzina to, kad komunistiskā partija pārņēma varu, bet drīzāk attiecināja sevi pie vienas no vairāk nekā 20 vietējām tautībām vai ciltīm, kuras bija izkaisīti pa dienvidrietumu Ķīnas daļu.⁸¹

Kopš 1949.gada notika lielās izmaiņas politiskajā, ekonomiskajā un kulturālajā jomā džuan teritorijā. Valdība sākumā piedāvāja visām mazākumtautībām, ieskaitot džuan, atvieglojumu attīstības politikā. Džuan autonomajām teritorijām tika piedāvāta lielāka budžeta subsīdiju brīvība un īpašie investīciju fondi, kas tika izstrādāti, lai kompensētu džuan „ekspluatācijas” gadus.⁸²

Džuan reģions pamatā ir lauksaimniecisks, bet pirms 1949.gadam vietējiem iedzīvotājiem nekad nebija pietiekami pārtikas, neskatoties uz viņu smago darbu un labvēlīgiem dabas apstākļiem. Uz 1983.gadu graudu produkcijas apjoms palielinājies uz 158%, pateicoties uzlabojumam lauku apsaimniekošanā un ūdens saudzēšanas projektiem, kas tika īstenoti kopš Ķīnas Tautas Republikas dibināšanas.⁸³ Bet jāņem vērā, ka pirms tam bija „Liels Lēciens” 大跃进 (Da jue dzjiņ) (1958-1961) un Kultūras Revolūcija, kas izpostīja visu valsti. Protams, ka pēc šiem notikumiem, kad reģions atlaba, produkcijas apjoms palielinājies daudzkārt. Turklāt Den Sjaopin 邓小平 (22.08.1904.-19.02.1997.) jau bija pie varas un uzsaka savu ekonomisko reformu 改革开放 (Gaige kaifan).⁸⁴

No sākuma ekonomiska reforma norietēja ļoti lēni. Ķīnas un Vjetnamas karš apgrūtināja ekonomiskas reformas norietu. Lielāka daļa no rietumu Guansji reģiona kļuva par militāru teritoriju. Pierobežas teritorijās, pēc Ķīnas armijas atsaukšanas no ziemeļu Vjetnamas, vēl ilgi notika apšaudes. Pat, kad apšaude apstājās 1980-to gadu beigās, vēl vajadzēja ilgu laiku, lai atbrīvot teritoriju no mīnām. Un tikai tad reģions kļuva tirdzniecībai un tūrismam drošs.⁸⁵

81 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 51pp.

82 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 10.1pp.

83 turpat

84 ĶTR ekonomisko reformu programma, kas tika vērsta uz tā saukta sociālisma ar Ķīnas iezīmēm izveidi.

85 Hutchings Graham, „Modern China: A Guide to a Century of Change”, Harvard University Press, 2001, 173.-174. lpp

Attiecību stabilizēšana starp Pekinu un Hanoju 1991.gadā palīdzēja paātrināt reformas norisi. Pierobežas tirdzniecība uzplauka. Dienvidrietumu reģiona daļa, kura tradicionāli bija nabadzīga, izjuta ekonomisko attīstību.⁸⁶

Mežsaimniecība attīstījās pat vēl straujāk, kokmateriālu daudzums palielinājies vairāk nekā 150 reizēs kopš 1949.gada. Strauja lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstība veicināja mūsdienas rūpniecības industriju, kas sakas no nulles punkta pēc 1949.gada.⁸⁷

Transportēšanas un autoceļu sistēma tagad sasniedz katru ciematu reģionā, dzelzceļa garums palielinājies gandrīz 4 reizēs, un kuģniecības pārvadājumi tika atvērti galvenajās upēs.⁸⁸ Kā arī tika atvērti trīs ostas – Beihai, Cjiņdžou 钦州 un Fančēn 防城, kas ir mazās ostas, kuras pateicoties transportēšanas sistēmas pilnveidošanai, attīstījās.⁸⁹

1998.gadā tika pabeigta dzelzceļa Naņnin-Kuņmin 南昆铁路 būvēšana, kura kļuva par tranzīta punktu no un uz Juņnaņas provinci.⁹⁰

Medicīnas un izglītības jomā arī notika izmaiņas. Piemēram, 1950-jos pirmajā pusē. Agrāk džuan trūka medicīnas pakalpojumu un tie paaudzēm ilgi cieta no infekcijām un lipīgam slimībām, tādām kā holēra, bakas, šistosomatoze un malārija. Malārijas izplatība pārsniedza 90%. Tagad šī slimība gandrīz ir likvidēta, jo slimnīcas ir katrā ciemā, pilsēta, novadā un apgabalā.⁹¹

Valsts palielināja ieguldījumus veselības aprūpē mazākumtautību reģionos, lai paaugstinātu medicīnas aprūpes līmeni. 2003.gadā centrāla valdība piešķīra 1.37 miljardus juaņu veselības aprūpes pakalpojumiem, kuros ietilpst veselības aizsardzība, veselības pamatiekārtas, specializētas slimnīcas utt. visiem autonomiem reģioniem, ieskaitot Guansji Džuan Autonomo reģionu.⁹²

86 Hutchings Graham, „Modern China: A Guide to a Century of Change”, Harvard University Press, 2001, 174. lpp

87Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 10.lpp.

88 turpat

89 Hutchings Graham, „Modern China: A Guide to a Century of Change”, Harvard University Press, 2001, 174. lpp

90 turpat

91 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 10.lpp.

92 turpat

2003.gada beigās mazākumtautību autonomajos reģionos bija 15230 medicīnas iestādes, kas ir 13 reizēs vairāk nekā 1952. gadā; 380000 vietas slimnīcās, kas ir 67 reizēs vairāk nekā 1952.gadā; 460000 laborantus, kas gandrīz 26 reizēs vairāk nekā 1952. gadā; 934 epidēmijas kontroles un specializētas profilakses un ārstēšanas iestādes un 371 slimnīcas un medicīnas centri speciāli izveidotas sievietēm un bērniem. Medicīnas pakalpojumu attīstība pagarināja mūža garumu.⁹³

Guansji reģionā bija tikai 3 koledžas, bet augstākā izglītība bija nepieejama minoritāšu grupām, jo tiem trūka vidējas un pamatizglītības. Šodien, Guansji Autonomajā Reģionā ir vairāk nekā 20 universitātes un koledžu, un Guansji Etniskam Institūtam ir vairāk nekā desmit tūkstošu absolventu, no kuriem puse ir džuan tautības absolventi. Pamatizglītības un vidējas izglītības skolas palielinājās lielā skaitā, lai uzņemtu visus skolas vecuma bērnus.⁹⁴

3.2. Problēmas ar kuram saskaras minoritāšu skolas laikā posmā no 1950.-1980.gadam

Ķīnā, kā citās daudz tautību valstīs, valsts nostāja valodas jautājumos skolās kļuva par svarīgāko jautājumu izglītībā attīstībā. Tāpēc ka ķīniešu valoda un mazākumtautību valoda ir oficiālas valodas mazākumtautības autonomajos reģionos, Ķīnas valdība no 1950.-jiem gadiem izveidoja paralēlas izglītības sistēmas, no bērnudārza līdz augstākai izglītībai autonomajos reģionos abās valodās. Vienā no sistēmām, tā sauktā „parasta skola”, lieto ķīniešu valodu kā mācības valodu un angļu jeb kādu citu ārzemju valodu kā otru valodu, daži mazākumtautību pārstāvji apmeklē „parastas skolas”, ja viņu vecāki dot priekšroku apmācībai ķīniešu valodā. Cita sistēma ir, tā sauktā „mazākumtautību skola”, kur apmācība notiek mazākumtautību valodā, bet ķīniešu valoda tiek mācīta kā otra valoda. Mazākumtautību pārstāvji parasti apmeklē šādas skolas. Tomēr šo izglītības sistēmu nevar saukt par „bilingvālo izglītības sistēmu”, jo kā pamatvalodu lieto tikai vienu valodu, kamēr cita tiek mācīta kā otrā valoda. Bet tomēr šī sistēma bieži tiek nepareizi saukta 双语教学 (šuan

93 Hutchings Graham, „Modern China: A Guide to a Century of Change”, Garvard University Press, 2001, 174. lpp

94 „The Zhuang ethnic minority”, www.china.org.cn/e-groups/shaoshu/shao-2-zhuang.htm (skatīts 2012.03.29)

dzjaosjue) – „Bilingvālā izglītība”. Pateicoties šai izglītības sistēmai, var teikt, ka mazākumtautību tiesības lietot un attīstīt savu valodu tiek nodrošinātās Ķīnā.⁹⁵

Daudzās mazākumtautībās, īpaši tajos, kuras dzīvo kalnu reģionos, līdz 1950-jiem gadiem nepastāvēja mūsdienu izglītības sistēma. Līdz 1950-jiem gadiem vienīgās vietas, kur viņu bērni varēja iemācīties lasīt bija klosteri vai privātas apmācības mājas. Tāpēc pirmā problēma, ar kuru sastapās „mazākumtautību skolas” bija kvalificētu pasniedzēju trūkums.⁹⁶

Tabula 3. Iedzīvotāju izglītība vecuma grupā no 6 gadu vecumā uz 2000.gadu 14 etniskajās grupās⁹⁷

Etniska grupa	Iedzīvotāji no 6 gadu vecuma (%)								
	Analfabēti	Tie, kas spēj tikai lasīt	Pabeidza tikai sākumskolu	Ieguva pamatizglītību	Ieguva vidusskolas izglītību	Ieguva profesionālu izglītību	Ieguva augstāko izglītību	Augstākā grāda ieguve	Kopā
Haņ	7.3	1.7	37.6	37.3	8.8	3.4	3.8	0.1	100
Džuan	6.0	1.7	46.4	34.7	5.7	3.4	2.0	0.0	100
Mandžūri	4.6	0.5	37.5	40.4	8.5	3.6	4.7	0.1	100

No šīs tabulas var redzēt, ka džuan analfabētu skaits ir procentuāli mazāks nekā haņ. Un kopumā procentuālais skaits tiem, kuri apmeklēja skolu ir nedaudz lielāks, bet procentuālais skaits, kuri ieguva augstāko izglītību ir mazāks nekā haņ un mandžūriem. Ja salīdzināt ar vēl citām mazākumtautībām, tad kopumā džuan rādītāji ir nedaudz augstāki. No tā var secināt, ka izglītības sistēma nav organizēta sliktāk nekā citos reģionos, var būt pat nedaudz labāk. Iespējams, izstrādāta sistēma labāk pielāgota džuan etniskajām īpašībām. To, ka augstāka grāda ieguvēju starp džuan tautības pārstāvjiem ir mazāk nekā citām tautībām, var izskaidrot ar to, ka reģiona valdība, iespējams, vairāk uzmanības un darba veltīja obligātai

95 Ma Rong, “Education of Ethnic Minorities in Contemporary China”, 2006, International Symposium on China's Positive Policies in Minority Education : Plural Perspectives, Dickinson College, Ipp 5-6.

96 Ma Rong, “Education of Ethnic Minorities in Contemporary China”, 2006, International Symposium on China's Positive Policies in Minority Education : Plural Perspectives, Dickinson College, Ipp 6.

97 turpat

pamatizglītībai. Vēl jāpievērš uzmanības un jāiegulda daudz darba un līdzekļu augstākās izglītības popularizēšanai un attīstībai. Var būt augstākās izglītības radītāji ir zemāki nekā citām tautībām tieši tāpēc, kā ir kvalificētu pasniedzēju trūkums. Iespējams, ka augstāka izglītība nav prioritāte džuan tautībai. Guansji Džuan reģiona valdībai vajadzētu iepazīties ar citu mazākumtautību pieredzi un pārņemt nepieciešamo.

Valsts palīdz mazākumtautību reģioniem vispārināt deviņu gadu obligāto izglītību un attīstīt dažādus izglītības veidus. Mazākumtautību reģioni ir galvenais mērķis valsts plānos izglītības vispārināšanā un analfabētisma novēršanā, starp jauniem un vidēja vecuma iedzīvotājiem. Turklāt valsts dibina augstākas izglītības institūcijas un atver sagatavošanas kursus mazākumtautību studentiem. Augstākās institūcijas un politehniskas skolas pazemināja uzņemšanas standartus mazākumtautību studentiem, un dod speciālu priekšroku studentiem no mazākumtautībām ar ļoti mazu pārstāvju skaitu. Šobrīd Ķīnā ir 13 augstākas izglītības institūcijas mazākumtautībām. Lai paaugstināt augstā līmeņa personālu apmācību, Ķīnas valdība nolēma uz eksperimenta pamata, uzņemt 2500 studentus no mazākumtautību reģioniem maģistratūras un doktorantūras programmās 2005. gadā, un nākotnē pieņemt vēl 5000 studentu, lai kopējais skaits pārsniegtu 15000.⁹⁸

98 Information Office of the State Council of the People's Republic of China, "Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China", Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 08.05.2012)

4. Džuan attiecības ar citam tautībām

4.1. Aktīvistu darbība

20.gs otrajā pusē notika konflikts ar maonaņ tautību Huaņdzjan maonaņ autonomajā prefektūrā 环江毛南自治县 (Huaņdzjan maonan dzidžisjeņ), jo „maonaņ kultūra ir daudz attīstītāka nekā džuan, tāpēc izglītotie maonaņ skatās no augšas uz džuan pārstāvjiem. Maonaņ dažreiz nosauc džuan par sjamiņdzu 下民族, kas nozīme, ka džuan kultūra ir zemākā. Savukārt, džuan par maonaņ saka „nomirst zem tunga koka, sapūt zem citrusu koka”, kas norāda uz maonaņ tradīciju: kad nomirst bērns, viņu apglāba zem tunga vai citrusa koka, un izteiciena jēga ir „mulķis”.⁹⁹

Ciematī, kurus mūsdienās sauc par džuan ciematiem, bieži uzbruka viens otrām pagātnē. Viņu vēlme karot ir vērsta ne uz konkrētu ciematu, bet uz konkrētiem „citiem” cilvēkiem.¹⁰⁰ No tā var secināt, ka džuan tautība neuztver sevi kā vienu vienotu tautību, bet sastāv no vairākām līdzīgām tautībām vai ciltīm.

Dažas nedēļas pēc valdības bargiem pasākumiem pret protestiem Tjeņaņmeņ laukumā 六四事件 (Liusi šidzjeņ)¹⁰¹ 1989.gadā, Guansji Džuan Autonomajā reģionā presē parādījās raksti, kas vēlējas „pamodināt” džuan un „pārņemt savā pārziņā vadību reģionā”.¹⁰² Var secināt, ka šie lozungi bija tikai laika parādība, kas bija tikai notikumu noskaņojumā.

1991.gadā janvārī, 270 džuan intelektuāli un valdības ierēdņi paziņoja par pirmo nevalstisko Džuan Studiju Asociāciju. Pēc diviem gadiem vairāk par pieciem simtiem džuan Juņnaņas provincē iesniedza valdībai pētiņu ar prasījumu atzīst neatkarīgu Juņnaņas Džuan Studiju Asociāciju.¹⁰³

No savas dibināšanas brīža, Džuan Studiju Asociācija veidoja jaunas apmācības un ekonomiskas apmaiņas programmas ar savas tautības kolēģiem ārzemēs.¹⁰⁴ Var izsecināt, ka

99 Кречетова В.С. Значимость национального вопроса в КНР 1pp 2.

100 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 5.lpp.

101 Studentu demonstrāciju virkne no 15.03.1989.-04.06.1989 Pekinā, kas tika apspiesta ar armijas palīdzību

102 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 2.lpp.

103 turpat

104 turpat

tomēr ir cilvēki, kas asociē sevi kā vienotu džuan tautību un vēlas to popularizēt ne tikai Ķīnā, bet arī ārzemēs, veidojot tāda veida asociācijas.

Dienvidrietumu reģionos, kas robežojas ar Vjetnamu, presē parādījās raksti, kuri pieprasīja nodrošinājumu džuan autonomijai, atvieglojumus nodokļiem, bilingvālo izglītību džuan bērniem un lielāko džuan kontroli pār valdības amatiem. Vienā no rakstiem tika teikts, ka bez džuan kadru palielinājuma reģionāla autonomija, kura tika apsoltā džuan 20.gs 50.gadu sākumā, kļūs par „tukšo paviršību un nogrimst nenozīmīguma bezdibenī”. Raksts atzīme, ka „ekonomiskās un kulturālās nevienlīdzības joprojām pastāv” un tos var likvidēt tikai caur „pienācīgu mazākumtautības pašapziņu” un „aicinājumu džuan tautības apziņas stiprinājumam”.¹⁰⁵ No šiem apgalvojumiem var vēl reiz secināt, ka džuan tautība nav vienota, bet palielinās to cilvēku skaits, kas vēlas stiprināt džuan pašapziņu kā vienotu tautu.

Ļoti mazas radikālas kustības aktīvisti apgalvo, ka lielas Tai tautas locekļiem vajag atdalīties no savām valstīm un jāizveido neatkarīgo valsts. Netiek radikālie aktīvisti darbojās Ķīnas valsts sistēmā, lai izstrādātu lielāku politisko, ekonomisko un kulturālo autonomiju priekš džuan.¹⁰⁶

Den Sjaopin ekonomiskās reformas arī noveda pie lielākām džuan aktivitātēm pateicoties džuan ekonomisko īpatnību palielinājumam. Atšķirības starp haņ un ne-haņ teritorijās lauksaimniecības un rūpniecības produkcijas apjoms uz vienu iedzīvotāju palielinājās vairāk nekā trīs reizēs ekonomiskas reformas pirmo desmit gadu laikā. Kaut vai mazākumtautības ir tikai 8% no kopēja iedzīvotāju skaita, 1985.gadā vairāk pā 50% no 181 mazākumtautības apgabaliem bija zem oficiāla nabadzības sliekšņa. Daudzi no šiem apgabaliem atrādās rietumu Guansji reģionā un Juņnaņ provincē. Līdz 1988.gadām 74.5% no nabadzīgajiem apgabaliem apdzīvoja mazākumtautības, un šī neatbilstība turpināja augt 1990-to gadu garumā.¹⁰⁷ Lielākas aktivitātes var sākties, ja mazākumtautības iedomāsies, ka šī nevienlīdzīgā ekonomiska attīstība radusies speciāli. Ka Ķīnas valdība tīšam neiegulda tik lielus līdzekļus mazākumtautību reģionos uz etniskas diskriminācijas pamatā. Tad mazākumtautības var just sevi apspiestas un būt neapmierinātas. Jāņem vērā, ka Ķīna ir milzīga valsts un izbalansēt ekonomisku attīstību visā valstī ir ļoti sarežģīti.

105 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 2.lpp.

106 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 4.lpp.

107 Palmer Kaup Kathrine, „Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China”, Lynne Rienner Publishers, inc., London, 2000, 10.lpp.

4.2. Konflikti Kultūras Revolūcijas laikā (1967-1968)

Viens no vis ilgākiem un upuriem pilniem bruņotiem konfliktiem valstī, kas notika Guansji Džuan Autonomajā reģionā, kļuva par iemeslu centrālas valdības, ar Mao Dzedun apstiprinājumu, bargam „3. jūlija sabiedrības brīdinājuma” izdošanai 1968. gadā, lai apturētu vardarbību. Šis brīdinājums bija pirmais no izšķirošiem soļiem, ko Mao pieņēma 1968.gada vasarā, lai apturēt tā saukto „Daudzpusīgo pilsoņu karu” valstī.¹⁰⁸

Sarkanie Sargi 红卫兵 (hun veibin)¹⁰⁹ sadalījās daudzās frakcijās un turpināja arestus, spīdzināšanu un izsekoja ikvienu, kuru viņi uzskatīja par draudu revolūcijai, ieskaitot skolotājus, tulkus un militārus ierēdņus. 1967. gada janvārī, kad Sarkanie Sargi turpināja vardarbību un palielināja fanātismu, Kultūras Revolūcijas līderi pavēlēja Tautas Atbrīvošanas armijai atjaunot kārtību.¹¹⁰

1967.gada aprīļa sākumā vairākums organizāciju Guansji reģionā sadalījās divās grupās: konservatoru apvienota pārvalde un nemiernieku frakcijas ar to sabiedrotiem. Frakciju vardarbība sākas 1967.gada beigās un saasinājās 1968.gadā. Ar bijušo Pirmo Partijas Sekretāru Autonomajā reģionā Vei Guocjin 韦国情 (Wei Guoqing) (02.09.1913-14.06.1989), ar Guansji Militāra apgabala armijas karaspēku un vietējas milicijas atbalstu, apvienota pārvalde ieguva pārsvaru bruņotās cīņās. Nemiernieku frakcijas un to sabiedrotie ieguva atbalstu no Tautas Atbrīvošanas Armijas 141. divīzijas, un sākotnēji tiem bija centrālas valdības Pekinā simpātijas līdz 1968.gada vidum, kad tie sāka gāzt militārās noliktavas, konfliktēt ar armijas karaspēku un apstādināt kravas vilcienus, lai sagrābtu militārus krājumus, kuri tika transportēti uz Vjetnamu. Tie apstādināja lielāku daļu dzelzsceļu transportēšanas sistēmas vairāk kā uz mēnesi.¹¹¹

Kaut vai „3.julija Sabiedrības brīdinājumā” nebija pieminēts neviens masu organizāciju vārds, šis dokuments acīmredzot bija tēmēts uz nemiernieku frakcijām, ņemot vērā viņu apsūdzību ieroču zagšanā, konfliktos ar karaspēku un dzelzceļu blokādē kā

108 Guo Jian, Yongyi Song, Yuan Zhou, „Historical Dictionary of the Chinese Cultural Revolution,” Scarecrow Press Inc., Lanham, 2006, 5.lpp

109 Pusmilitāra sociāla jauno cilvēku kustība ҠTR, kuru mobilizēja Mao Dzedun 1966. un 1967. gadā Kultūras Revolūcijas laikā.

110 „This is China: The first 5000 Years”, ed. Yuan Haiwang, Berkshire Publishing Group, Great Barrington, 2010, 98.lpp

111 Guo Jian, Yongyi Song, Yuan Zhou, „Historical Dictionary of the Chinese Cultural Revolution”, Scarecrow Press Inc., Lanham, 2006, 6.lpp

„kontrevolucionārie noziegumi”, ko pastrādāja „maza saujiņa šķiru ienaidnieki”. Apvienota pārvalde pēc tam izmantoja bargo sodīšanu, lai attaisnotu citu savu politisko konkurentu vajāšanu un nogalināšanu vilni pirms pabeigt vardarbību un nodibināt Guansji Revolucionāro Komiteju 1968.gada augusta beigās. Dažos gadījumos vajāšanās iekļāvās kanibālisms. Bruņotos konfliktos bija desmit tūkstošiem (var būt arī simtiem tūkstošiem) nogalināto Guansji reģionā.¹¹²

1968.gada pavasarī un vasarā frakciju vardarbība kļuva tik nežēlīga, ka naidis starp frakcijām dažos reģionos noveda pie kanibālisma. Saskaņā ar neoficiāliem datiem daži simti cilvēku kļuva par upuriem sešu mēnešu laikā no 1968.gada marta līdz augustam.¹¹³ Tas nebija kanibālisms dēļ bada. Tam bija politiski iemesli. Cilvēki apēda savu ienaidnieku sirdis, lai iegūtu drosmi, smadzenes – zināšanas utt.¹¹⁴

112 Guo Jian, Yongyi Song, Yuan Zhou, „Historical Dictionary of the Chinese Cultural Revolution”, Scarecrow Press Inc., Lanham, 2006, 6.lpp

113 Guo Jian, Yongyi Song, Yuan Zhou, „Historical Dictionary of the Chinese Cultural Revolution”, Scarecrow Press Inc., Lanham, 2006, 25.lpp

114 Hutchings Graham, „Modern China: A Guide to a Century of Change”, Garvard University Press, 2001, 173.-174. lpp

5. Ķīnas pieejas mazākumtautību problēmām salīdzinājumā ar Latvijas pieeju.

No visas iepriekšējās informācijas var secināt, ka neskatoties uz Ķīnas kopējo tēlu kā valsts, kurā cilvēka tiesības bieži tiek pārkāptas, ja salīdzināt džuan mazākumtautības situāciju Ķīnā ar krieviski runājošiem Latvijā¹¹⁵, Ķīna ir daudz labvēlīgāka mazākumtautībām nekā Latvija.

Pirmkārt, visas Ķīnas mazākumtautības ir Ķīnas Tautas Republikas pilsoņi 中国人 (džunguo reņ).¹¹⁶ Bet ne visi vēlas būt Ķīnas pilsoņi un tas aizskar viņu tiesības. Šī ir problēma, kas Latvijā nepastāv. Latvijā lielai iedzīvotāju daļai nav pilsonības¹¹⁷, neskatoties uz to kā ir dzimuši Latvijā, un dažreiz arī viņu vecāki dzimuši Latvijā. Tās nozīme, ka daudzām paaudzēm nav pilsonības. No tā izriet, ka tiem cilvēkiem nav tiesības balsot, nav tiesības izteikt savu gribu, tie nevar izmantot visas Latvijas pilsonības priekšrocības¹¹⁸ (piemēram, bezvīzu režīms Eiropas Savienības valstīs vai valsts amatu ieņemšana). Bet nepilsoņi maksā tos pašus nodokļus kā pilsoņi, tiem nepiemēro nekādu nodokļu atvieglojumu politiku. Tās nozīme, ka viņi nevar ietekmēt valsts noteikumus, bet ir spiesti tos ievērot. Turklāt saskaņā ar Latvijas likumu mazākumtautību definīcijas¹¹⁹, nepilsoņi pie tām nepieder. No tā izriet, ka demokrātija kā tāda Latvijā ir apdraudēta, jo demokrātijas pamatā ir iespēja vēlē savus pārstāvjus, kuri aizsargās cilvēku intereses un tiesības. Bet Latvijas Satversmē ir teikts, ka Latvija ir demokrātiska republika. No tā var secināt, ka Latvijā pastāv diskriminācija. Daži cilvēki ir diskriminēti no dzimšanas. Bet Latvijas Satversmes 91.pantā teikts: „Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez kādas diskriminācijas.”¹²⁰

115 Lielāka mazākumtautība Latvijā 29.58% no kopēja iedzīvotāju skaita valstī uz 2000.gadu.

116 Batgalve Agita, „Ķīnas mazākumtautību ikdienas ainas vēstures spogulī”, <http://asiares.lv/content/minorities-in-china-lv> (skatīts 26.03.2012)

117 Uz 2011.gadu no kopēja iedzīvotāju skaita bija 14.35% nepilsoņi.

118 Saskaņā ar Pilsoņu un nepilsoņu tiesību atšķirību salīdzinājumu uz 2010.gadu ir 79 atšķirības tiesībās starp Latvijas pilsoņiem un nepilsoņiem. http://zapchel.lv/?lang=lv&mode=elections&submode=razl&page_id=690 (skatīts 28.03.2012)

119 Latvijas pilsoņi, kuri valodas un kultūras ziņā atšķiras no latviešu valstsniecības, paaudzēm ilgi tradicionāli dzīvojuši Latvijā, ir piederīgi Latvijas valstij un sabiedrībai, bet vienlaikus vēlas saglabāt un attīstīt savu valodu un kultūru.

120 „Latvijas Republikas Satversme”, Firma „AFS”, Rīga, 2004. 15.lpp

Otrkārt, Latvijā krievi nedzīvo kompaktās komūnās un tiem nav savu autonomu reģionu, kur viņi varētu izmantot savu valodu kā oficiālo valodu kā džuan tautība Ķīnā. Protams, jāņem vērā Latvijas un ĶTR teritoriālais izmērs. Latvijas visi iedzīvotāji sastāda tikai vienu nelielu ĶTR pilsētu, bet viens ĶTR autonomais reģions ir kā visa Eiropa. Saskaņā ar Satversmi vienīgā oficiāla valoda var būt latviešu valoda un 2012.gada tautas nobalsojums par grozījumiem Satversmē, kas paredzēja atzīt krievu valodu kā otru valsts valodu, izteicas negatīvi.¹²¹ Jāņem vērā, ka nobalsojumā varēja piedalīties valsts pilsoņi, bet liela tieši krievu daļa ir nepilsoņi. No tā var secināt, ka no sākuma ir jāatrisina nepilsoņu jautājums. Nobalsojuma rezultātus var izskaidrot ar to, ka cilvēki Latvijā jūt, ka latviešu valoda ir apdraudēta un ir uz izzušanas sliekšņa, jo tikai ap 1.5 milj. cilvēkiem tā ir dzimta valoda. Un bailes ir attaisnotas, ņemot vērā vēsturiskus notikumus, kad Padomju Savienības okupācijas laikā latviešu valoda zaudēja oficiālās valodas statusu rusifikācijas rezultātā.¹²² Jāņem vērā, ka tas bija karā un okupācijās laikā, tagad brīvā Latvijā nevar atņemt latviešu valodas oficiālo statusu.

Tomēr Latvijā mazākumtautībām ir pieejama bilingvāla izglītība mazākumtautību skolās. Mācības notiek divās valodās (mazākumtautības valodā un latviešu valodā). Ir arī iespēja iegūt augstāko izglītību dzimtajā krievu valodā privātās augstskolās. Valsts nepiedāvā tādu variantu mazākumtautībām valsts augstskolās. Bet džuan tautībai Ķīnā ir pieejama augstāka izglītība savā valodā augstskolās, ko dibina valsts. Saskaņā ar Latvijas Satversmes 114.pantu „ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.”¹²³ Abu valstu konstitūcijās ir panti, kas dod mazākumtautībām tiesības uz savas valodas un kultūras saglabāšanu un attīstību. Protams, ir jāņem vērā, ka atšķirības iedzīvotāju skaitā abās valstīs ir nesalīdzināms.

Treškārt, dažas politiskas partijas, no abām pusēm, izmanto etniskas piederības jautājumu savās interesēs, lai sašķeltu sabiedrību. Speciāli saasina konflikta situācijas un uzkurina etnisko naidu sabiedrībā.

Ja Latvija vēlas būt vienota daudz tautību valsts, ir jāvelta uzmanība mazākumtautību problēmām un jāmeģina tās atrisināt valstiskajā līmeņi. Latvijas iedzīvotāju skaits ir ļoti mazs, it īpaši uz Ķīnas fona, tāpēc ir jāpievērš valdības uzmanību visiem vienotas valsts aspektiem,

121 74.8% balsstiesīgo iedzīvotāju izteicas pret krievu valodu kā otru valsts valodu.

122 Блейре Д., Бутулис И., Зунда А., Странга А., Фелдманис И., „История Латвии XX век”, J.L.V. Рига, 2005, 239.lpp

123 „Latvijas Republikas Satversme”, Firma „AFS”, Rīga, 2004. 17.lpp

gan pilsonības jautājumam, gan valodai. Nevar atļauties sašķelt tik mazu sabiedrību daļās. Kopumā Latvijai ir, ko pārņemt no Ķīnas mazākumtautību problēmas jautājumā, jo Ķīnas valdība, velta daudz darba džuan tautības vajadzību izpētei un to apmierināšanai. Kā arī Ķīnas valdība mēģina maksimāli integrēt mazākumtautības sabiedrībā. Dara visu iespējamo, lai saglabātu vienotu valsts, kaut arī ne vienmēr izdodas. Saprotams, ka kultūras atšķirības dēļ daži Ķīnas valdības paņēmieni nebūs aktuāli Latvijā, bet tos var izmainīt un pielāgot Latvijas mentalitātei. Ķīna dzīvo daudz un dažādās mazākumtautības, kas ir ļoti atšķirīgas savā kultūrā, kas nozīme, ka Ķīnai ir pieredze, kā noturēt tos visus kopā.

Ja Latvija vēlas sekmīgi integrēties multietniskajā Eiropas Savienībā, no sākumā ir jāveic veiksmīgu mazākumtautību integrāciju sabiedrībā, tikai kā vienota valsts Latvija varēs veiksmīgi integrēties Eiropas Savienībā.

Secinājumi un Priekšlikumi

Autores mērķis darba izstrādei bija izpētīt džuan tautības sociālo dzīvi Ķīnas Tautas Republikā un salīdzināt to ar Latvijas lielākās mazākumtautības sociāliem aspektiem. Pēc izpētes autore var secināt:

- Ķīnā ir daudz mazākumtautības un to pārstāvju skaits ir ļoti atšķirīgs.
- Neskatoties uz to, ka džuan tautības pārstāvju skaits ir ļoti liels, tā ir tikai niecīga daļa no kopēja Ķīnas iedzīvotāju skaita.
- Ķīnas valdība veltīja daudz laika un spēkus mazākumtautību identificēšanai, izpētei un oficiālai atzīšanai.
- Ķīnas valdība palīdzēja džuan tautībai izveidot savu rakstību, kura atbilstu viņu vajadzībām.
- Džuan tautības lielākā daļa apdzīvo Guansji Džuan Autonomo reģionu un neliela daļa no kopēja pārstāvju skaita dzīvo tuvākās provincijās.
- Džuan tautība mainīja savu nosaukumu pēc pašu vēlēšanas no „Tun” uz „Džuan” un Ķīnas valdība iedeva iespēju to izdarīt.
- Džuan valoda nav viena valoda, tā sadalās dialektos, un tie būtiski atšķiras viens no otra.
- Vēstures gaitā džuan tautība ne reiz palīdzēja haņ tautībai nosargāt savas teritorijas un karoja ķīniešu pusē. Nospēlēja svarīgo lomu 1911.gada revolūcijā.
- Saskaņā ar ĶTR konstitūciju džuan tautībai ir tiesības uz savu autonomo reģionu, kur tie var piedalīties pārvaldes darbā visos līmeņos; pārvaldīt finanses; ir tiesības tikt pārstāvētiem centrālajā valdībā; tiesības pielietot un attīstīt savu valodu; pasargāt vai pilnveidot savu tradicionālu kultūru; pašiem veidot, saskaņā ar vajadzībām, izglītības programmu; noteikt autonoma reģiona noteikumus un neatkarīgi pārvaldīt veselības aprūpes jomu.
- Centrālajā valdībā džuan pārstāvju proporcionālais skaits ir atbilstošs džuan proporcionālam skaitam valstī.
- Džuan ierēdņu proporcionālais skaits Guansji Džuan Autonomajā reģionā ir nedaudz mazāks salīdzinājumā ar džuan proporcionālo skaitu reģionā.
- Džuan Guansji Autonomais reģions tika nodibināts 1958.gadā, palielinot džuan autonomo prefektūru, kura tika dibināta 1952.gadā, lai stiprinātu džuan attiecības ar centrālo

valdību, kā tiem tika apsolīts par atbalstu Ķīnas Tautas Republikas dibināšanā. Kas nozīme, ka Ķīnas valdība piepilda savus solījumus, kaut arī pēc kādā laika nevis uzreiz.

- Neskatoties uz to, ka džuan tautībai ir savs autonomais reģions, tie ir etniskais mazākums no kopēja iedzīvotāju skaita reģionā.

- Džuan ir pieejama izglītība. No pamatizglītības līdz augstākai izglītībai, savā valodā, kā arī izglītība standartizētā ķīniešu valodā.

- Daudziem džuan 1950-jos gados nebija savas tautības pašapziņas – viņi neuzskatīja sevi kā vienotu džuan tautību un apgalvoja, ka ir haņ tautības pārstāvji.

- No 1949.gada Guansji Džuan reģionā notika daudzas izmaiņas, it īpaši ekonomiskajā ziņā. Pirms tam daudzas industrijas nebija attīstītas vai vispār neeksistēja reģionā; ražošanas apjomi ievērojami palielinājās. Ķīnas valdība izsniedza lielas subsīdijas reģiona atbalstām. Vēl ievērojamākas izmaiņas notika pēc Den Sjaopin ekonomiskas reformas uzsākšanas.

- Turklāt tika uzlabota veselības aprūpes un izglītības joma. Palielinājies medicīnas speciālistu un iekārtu skaits. Kā arī slimnīcu skaits. Tika izveidota „mazākumtautību skolu” sistēma, kas ļauj džuan iegūt izglītību savā valodā.

- Protams, pirmajā laikā rādās problēmas izglītības īstenošanā džuan valodā. Pietrūka pasniedzēju, jo pirms tam nebija speciālistu, kuri varētu pasniegt dažus priekšmetus džuan valodā. Piemēram, nebija speciālistu, kuri varētu pasniegt precīzas zinātnes džuan valodā. Un tā kā mēģināja steidzīgi apmācīt speciālistus, sākumā pasniegta materiāla kvalitāte bija zema. Bet ar laiku speciālistu trūkums samazinājās un kvalitāte paaugstinājās.

- Mazākumtautību pārstāvjiem ir priekšrocības, iestājoties augstskolās.

- Džuan analfabētu skaits ir apmērām tās pats kā citām tautībām Ķīnā. Pat nedaudz zemāks salīdzinājumā ar dažām citām tautībām. Bet augtāka grāda ieguvēju ir mazāk.

- Ķīnas valdība mēģina palielināt speciālistu skaitu starp mazākumtautībām, tāpēc augstskolās maģistra un doktorantūras programmās tika uzņemts liels skaits mazākumtautību pārstāvju.

- Ķīnas valdība palīdz nabadzīgiem rajoniem. Ekonomiski labāk attīstītās provinces sniedz palīdzību grūtībās nonākušiem reģioniem. Mazākumtautību reģioni vienmēr ir prioritātes sarakstā.

- Džuan tautībai bija konflikti ar citām mazākumtautībām Ķīnā, kā arī ar haņ tautības pārstāvjiem. Džuan tautības pārstāvjiem radās konflikti arī savā starpā, jo džuan tautība nav vienota tautība.

- Ir skaitliski nelielas cilvēku grupas, kas pieprasa džuan reģiona neatkarību, bet viņu darbība nav pietiekoši aktīva.
- Kultūras revolūcijas laikā Guansji Džuan Autonomajā reģionā notika nežēlīgas sadursmes, kuras upuru skaits pārsniedz desmitus tūkstošus bojāgājušus.
- Nežēlība reģionā nonāca līdz politiskam kanibālismam. No tā var secināt, ka reģions bija nekontrolējams un tur notika nežēlīgie un neattaisnotie noziegumi.
- Ķīnas valdība tikai ar armijas palīdzību varēja atjaunot kārtību reģionā.
- Ja salīdzināt džuan tautības sociālo dzīvi Ķīna ar Latvijas lielāko mazākumtautību, tad pēc autores domām sanāk kā Ķīnas valdība daudz labāk saprot mazākumtautību vajadzības un dara daudz vairāk mazākumtautību labā.

• Ķīnas valdības pasākumus mazākumtautību problēmu risināšanā var izmainīt, saskaņā ar Latvijas kultūras īpatnībām, un pielāgot mazākumtautību problēmu risināšanai Latvijā.

Nobeigumā var secināt, ka vismaz džuan tautības politiskie un sociālie apstākļi ir apmierinoši. Saprotams, ka realitāte atšķiras no oficiāliem datiem, tomēr autore nesastapa nekādas informācijas, kura liecinātu par stipru džuan neapmierinātību ar Ķīnas valdību un par jebkādam teroristiskām organizācijām, kas darbotos džuan reģionā un pieprasītu neatkarību.

Turklāt, džuan ekonomiska labklājība nepārtraukti pieaug no Ķīnas Tautas Republikas dibināšanas laika.

Izglītības raidītāji arī pieaug un ir visas iespējas tos vēl paaugstināt, popularizējot augstāko izglītību un novēršot analfabētismu, starp džuan pārstāvjiem.

Daudzi Rietumu pētnieki uzskata, ka džuan pilnībā asimilēja ar haņ tautību. Kaut arī daļēji tā ir taisnība, džuan tautība daudz pārņēma no haņ tautības, bet tiem tomēr paliek sava kultūra un valoda. Turklāt džuan etniska identitāte nepārtraukti pieaug. Bet vēl jāiegulda daudz darba pilnīgai džuan tautības integrācijai Ķīnas sabiedrībā.

Pēc autores viedokļa Ķīnas valdībai vēl nepieciešams sabalansēt ekonomisko attīstību reģionā, lai nebūtu nabadzīgo ciematu; jāpalielina akadēmisku speciālistu skaits, lai pilnveidotu izglītības sistēmu; jāpaaugstina džuan tautības vienotības pašapziņu, lai nebūtu konfliktu savā starpā; un popularizēt vienotās ķīniešu nācijas jēdzienu, lai neviens pārstāvis nevēlētos izstāties no Ķīnas sastāvā. Izstāšanas no ĶTR sastāva Guansji Džuan reģionam nav ekonomiski izdevīga, jo tas saņem lielas subsīdijas un palīdzību no Ķīnas valdības. Turklāt, džuan tautība ir jau pārņēmusi daudz haņ ķīniešu kultūras iezīmes un uzskata tās par savējām.

Darba tapšanas mērķi bija patstāvīgi izpētīt džuan tautības sociālus un politiskus dzīves aspektus, kā arī salīdzināt Ķīnas pieeju mazākumtautību jautājumiem ar Latvijas pieeju, kuri tika sasniegti.

Darba tapšanas laikā autore sastapās ar informācijas trūkuma problēmu, kā arī informācijas avotu tulkojumu uz latviešu valodu problēmām, jo latviešu valoda autorei nav dzimtā valoda.

Nākotnē autore cer atrast vairāk materiālus, kas attiektos uz džuan mazākumtautību. Autore plāno nākotnē dziļāk izpētīt džuan tautības īpatnības Ķīnas sabiedrībā.

Literatūras saraksts

1. Asia in Focus: China, ed. Robert Andre La Fleur, ABC-CLIO, LLC, 2010, 417.lpp
2. Foggin Peter M. Encyclopedia of Contemporary Chinese Culture, Davis Edward L. (ed.), Routledge, New York, 2005, 1026. lpp
3. Guo Jian, Yongyi Song, Yuan Zhou, Historical Dictionary of the Chinese Cultural Revolution, Scarecrow Press Inc., Lanham, 2006, 5.-25.lpp
4. Hutchings Graham, Modern China: A Guide to a Century of Change, Harvard University Press, 2001, 173.-174. lpp
5. Latvijas Republikas Satversme, AFS, Rīga, 2004. 15.lpp
6. Ma Rong “Education of Ethnic Minorities in Contemporary China”, 2006, International Symposium on China's Positive Policies in Minority Education : Plural Perspectives, Dickinson College, lpp 5-6.
7. Mackerras Colin, Encyclopedia of Contemporary Chinese Culture, Davis Edward L. (ed.), Routledge, New York, 2005, 32. lpp
8. Palmer Kaup Kathrine, Creating the Zhuangs: Ethnic Politics in China,Lynne Rienner Publishers, inc.,London, 2000, 2.-10.lpp.
9. The Britanica Guide to the Modern China: A Comprehensive introduction to the world`s new economical giant, ed. Mirsky Jonathan, Encyclopedia Britanica Inc., 2008, 19.lpp.
10. The Cambridge Companion to Modern Chinese Culture, ed. Kam Louie, Cambridge University Press, New York, 2008, 201.lpp
11. This is China: The first 5000 Years, ed. Yuan Haiwang, Berkshire Publishing Group, Great Barrington, 2010, 98.lpp
12. Understanding China: The Geography of China: Sacred and Historical Places, ed. Pletcher Kenneth, Britanica Educational Publishing, New York, 2011, 366.lpp.
13. Блейре Д., Бутулис И., Зунда А., Странга А., Фелдманис И., История Латвии XX век, J.L.V. Рига, 2005, 239.lpp

Raksti:

1. Ban Ki-moon, Economic and Social Situation of Ethnic Minorities in China, lpp. 5-6
2. The Research Center for Ethnic Issues in China, An Evaluation on the Effect of China`s Policies for Ethnic Minorities` Rights & Interests to Culture and Education, 2009, 1. lpp

3. Кречетова В.С. Значимость национального вопроса в КНР 1pp 2.

Interneta avoti:

1. Baltgalve Agita, Ķīnas mazākumtautību ikdienas ainas vēstures spoguļi, <http://asiars.lv/content/minorities-in-china-lv> (skatīts 2012.03.26)
2. Bauer Robert S. Invited talk: A Comparison of the Graphical Conventions in the Written Representation of Zhuang and Cantonese. - "Workshop on Zhuang Language" Adams Bodomo 2005. <http://web.hku.hk/~zhuang/Workshop/Abstracts.htm> (skatīts 2012.03.28)
3. Guarantee of Rights and Interests of Ethnic Minorities, www.china.org.cn/e-white/phumanrights19/p-8.htm (skatīts 2012.03.28)
4. Hays Jeffrey, Minorities and Government Ethnic Policy in China <http://factsanddetails.com/china.php?itemid=192&catid=5&subcatid=29> (skatīts 2012.03.28)
5. Hong Mian Shu 红棉树. Zhuangzu shi jiben mailuo 壮族史基本脉络. 2007 www.rauz.net.cn/Article/faenzcieng/mboengqyienghsiengq/200703/192.html (skatīts 2012.03.28)
6. Information Office of the State Council of the People`s Republic of China, Beijing, 2000, http://news.xinhuanet.com/employment/2002-11/18/content_633175.htm (skatīts 2012.03.28)
7. Information Office of the State Council of the People's Republic of China, Regional Autonomy for Ethnic Minorities in China, Beijing, 2005, http://www.chinaethnicgroups.com/2009-08/12/content_8559271.htm (skatīts 2012.05.08)
8. Matuszak Sascha. The Zhuang minority, the largest ethnic group you've never heard of, 2011, <http://blog.chinatravel.net/culture-history/zhuang-chinese-ethnic-minorities.html> (skatīts 2012.03.28)
9. Minorities and the Chinese Government, <http://factsanddetails.com/china.php?itemid=192&catid=5&subcatid=29> (skatīts 2012.03.28)
10. Pilsoņu un nepilsoņi atšķirības, http://zapchel.lv/?lang=lv&mode=ellections&submode=razl&page_id=690 (skatīts 2012.03.28)
11. Taber Gillian. A history of the Zhuangs. 2009, www.helium.com/items/1516793-history-and-people-of-zhuang-china (skatīts 2012.03.28)

12. The Manchu Qing Dynasty (1644-1911), Internal Threats,
www.countriesquest.com/asia/china/history/imperial_china/the_manchu_qing_dynasty_1644-1911/internal_threats.htm (skatīts 2012.03.28)
13. The Zhuang ethnic minority, www.china.org.cn/e-groups/shaoshu/shao-2-zhuang.htm
(skatīts 2012.03.28)
14. Zhuang Language and alphabet, www.omniglot.com/writing/zhuang.htm (skatīts
2012.03.28)
15. 中华人民共和国宪法 (Džunhua ženmiņ gunheguo sjeņfa)
www.gov.cn/gongbao/content/2004/content_62714.htm (skatīts 2012.03.28)

Pielikums 1

Guansji Džuan Autonoma Reģiona (apzīmēts ar sarkano) atrašanās vieta kartē

Attēls ņemts no https://commons.wikimedia.org/wiki/File%3AMap_of_PRC_Guangxi.svg

Pielikums 2

Džuan rakstības piemērs

Attēls ņemts no <http://www.liuzhou.co.uk/liuzhou/language.htm>

Dokumentāra lapa

Bakalaura darbs „Džuan tautības sociālie un politiskie aspekti 20.gadsimtā” izstrādāts
LU Humanitāro zinātņu fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie
informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Nataļja Dzene

N.Dzene

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Dr. Agita Baltgalve

A.Baltgalve

Recenzents/e:

Darbs iesniegts Āzijas studiju nodaļā 18.05.2012.

Metodiķe: Inna Budoviča

I. Budoviča

Darbs aizstāvēts bakalaura gala pārbaudījumu komisijas sēdē

Komisijas sekretārs/e